

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2011:5

Biblioteken och censuren

Om försök att censurera HBT-litteratur på amerikanska folkbibliotek

JOHANNA SVENSSON

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© **Johanna Svensson**
Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Biblioteken och censuren: om försök att censurera HBT-litteratur på amerikanska folkbibliotek.

Engelsk titel: The libraries and the censorship: about attempts to censor GLBT-literature in American libraries.

Författare: Johanna Svensson

Kollegium:

Färdigställt: 2011

Handledare: Margareta Lundberg Rodin/Magnus Torstensson

Abstract: The aim of this study is to look at censorship and attempted censorship of books about gay, lesbian, bisexual and transsexual (GLBT) people in public libraries in the USA. People from the public can submit formal challenges to a book at the library when they find the material offensive which can lead to those books being taken away from the library shelves. The questions asked are why GLBT-literature is being challenged, and sometimes banned, and how do the libraries deal with the challenges to the books.

It is nowadays the people from the public, rather than the government or the librarians that are behind many cases of removal of books with homosexual themes. The study presents some of the fictional GLBT- literature that has been cause for much controversy in the USA. All the five examples mentioned are children's books concerning GLBT-themes and are among the most challenged books in American libraries in the past twenty years. It is namely a majority of books that are challenged by parents, not wanting to expose their children to something they themselves find objectionable.

The libraries in the USA are under pressure from different parties concerned with how the libraries handle challenges. They have to follow the laws that affect them as well as taking into regard opinions from the public. They also need to live up to certain standards set by the library-industry, including the American Library Association. Especially the library-industry and some people of the public have very different expectations on how the library deals with controversial material.

Nyckelord: censur, HBT, homosexualitet, folkbibliotek, USA

Innehållsförteckning

1 Inledning	s.1
1.1 Bakgrund och problem	s.1
1.2 Syfte och frågeställningar	s.2
2 Metodval	s.3
2.1 Ideologianalys	s.3
2.2 Materialinsamling	s.4
3 Val av teori	s.4
3.1 Den institutionella omvärlden	s.4
4 Tidigare forskning	s.6
5 Bannlysta och ifrågasatta HBT-böcker	s.9
6 Bibliotek och den institutionella omvärlden	s.14
6.1 Den regulativa omvärlden	s.15
6.1.1 Bill of Rights	s.15
6.1.2 FN:s mänskliga rättigheter	s.15
6.1.4 Diskussion om den regulativa omvärlden	s.16
6.2 Den normativa omvärlden	s.18
6.2.1 Citizens for Community Values	s.18
6.2.2 Plan2Succeed	s.19
6.2.3 SafeLibraries	s.19
6.2.4 Diskussion om den normativa omvärlden	s.20
6.3 Den kognitiva omvärlden	s.22
6.3.1 American Library Association	s.22
6.3.2 Library Bill of Right	s.23
6.3.3 UNESCO:s folkbiblioteksmanifest	s.23
6.3.4 Diskussion om den kognitiva omvärlden	s.24
7 Ideologierna i omvärlden	s.25
7.1 Den regulativa omvärlden	s.26
7.2 Den normativa omvärlden	s.26
7.3 Den kognitiva omvärlden	s.27
8 Slutdiskussion	s.27
9 Reflektioner efter studien	s.30
Källförteckning	s.32

1 Inledning

American Library Association (ALA) och andra liknande organisationer betonar i sina manifest hur viktigt det är för en demokrati att ha intellektuell frihet, det vill säga rätt till information och möjligheten att själv skapa åsikter om omvärlden utifrån informationen. Bibliotek och bibliotekarier är enligt ALA förkämpar för den intellektuella friheten och därmed också för demokrati. I ALA:s *Freedom To Read Statement* skriver de att ”We believe [...] ideas can be dangerous; but that the suppression of ideas is fatal to a democratic society”.¹ På bibliotek har alla människor, utan diskriminering, fri tillgång till information vilket tillsammans med rätten att uttrycka sig är en viktig del av en fungerande demokrati. Bibliotek ska vara ett demokratiskt verktyg vars uppgift är att sprida information till samhällets medborgare. Randy Pitman, redaktör för *Video Librarian*, går i sin text i *Libraries & Democracy* så långt som att hävda att biblioteket är den mest demokratiska institutionen i världen.² Biblioteken ska inte erbjuda bara ett synsätt på något utan de ska även kunna erbjuda synsätt som kan betraktas som kontroversiella, eftersom alla människor har rätt till sina egna uppfattningar. I USA tar befolkningen stor stolthet i att säga att de är *the land of the free*, ett land där frihet är viktigare än något annat. Tyvärr har denna frihet inte alltid sträckt sig till att inkludera den ovan nämnda intellektuella friheten.

1.1 Bakgrund och problem

Enligt Nationalencyklopedins svenska ordbok betyder ordet *censurera* när någon lyckas ”förbjuda publicering eller visning av (del av) tryckt el. inspelat alster”, det vill säga att visst material inte får cirkuleras.³ Ibland är det bara en del som censureras, exempelvis svordomar i tv-program och filmer. Det har funnits uppmärksammade fall i USA där vissa delar av en litterär text har blivit censurerade, nyligen i en ny upplaga av Mark Twains *Huckleberry Finn* där ordet *nigger* ersattes med ordet *slave*.⁴ Censur är ibland något som bedrivs av statliga organ som ett sätt att kontrollera samhället och det kan på sätt och vis sägas gå hand-i-hand med propaganda. Genom att till exempel frånta sina medborgare regimkritiska böcker och filmer för att sedan distribuera propaganda i vilket de framstår i bättre ljus, har olika diktaturer genom historien kunnat behålla makt och kontroll över människorna i samhället. I denna studie kommer jag dock inte att studera den censur som utförs utav staten. De fall jag har valt handlar om att vissa medborgare vill frånta andra åtkomsten till speciellt material på bibliotek. När jag hänvisar till censur så menar jag just olika sätt för att få bort visst material från bibliotek, till exempel genom bannlysning eller undangömning av böcker. ALA har sedan 1986 definierat censur som: ”A change in the access status of material, based on the content of the work and made by a governing authority or its representatives. Such changes include exclusion, restriction, removal, or age/grade level changes.” Även om detta främst syftar på statlig inblandning så använder jag denna definition av censur då den inkluderar olika typer av censur.

¹ ALA: *Freedom to Read Statement* [2011-06-07]

² Kranich, Nancy (red.) (2001) *Libraries & Democracy: The Cornerstones of Liberty*. s.115

³ Nationalencyklopedin: *censurera* [2011-06-07]

⁴ BBC News, från 6 jan. 2011 [2011-06-07]

Censur är inte något nytt fenomen men det är något som oftast sammankopplas med diktaturer, inte med till synes fungerande demokratier, då syftet med censur är att kontrollera vilken information som sprids till befolkningen. Censur borde inte ha någon plats i ett folkbibliotek om det ska uppfylla sitt demokratiska syfte men det har blivit allt vanligare att böcker i amerikanska bibliotek ifrågasätts och censureras. I ett samhälle där informationsflödet kontrolleras helt av staten kan inte de demokratiska processerna fungera. Dock handlar det inte enbart om statlig censur då speciella intresseorganisationer ifrågasätter och förstör böcker med vad de anser har kontroversiellt material. I de flesta fall när någon individ önskar att få bort en bok från ett bibliotek så skriver de en *challenge*, vilket är en formell protest där de ifrågasätter bokens rätt att finnas där. Även bibliotekarier själva har bedrivit olika typer av indirekt censur genom att välja bort vissa böcker de tror kan vara kontroversiella. En typ av material som ofta ifrågasätts är litteratur som berör situationer med homo-, bi- och transsexuella (HBT) människor. Enligt ALA:s lista över de tio mest ifrågasatta böckerna under 2004 så hade tre av dessa koppling till HBT-samhället.

1.2 Syfte och frågeställningar

Jag har valt att fokusera min studie på situationen i USA då det finns ett större utbud av material och mer uppmärksammade exempel på censur än vad det gör i Sverige. Bristen av material på ämnet i Sverige betyder dock givetvis inte att liknande händelser inte sker i Sverige eller att det är mindre fara för censur här. Studien fokuserar framförallt på situationen under de senaste tjugo åren, sedan 1990 fram till 2010. ALA har publicerat listor över de böcker som har blivit bannlysta sedan 1990 vilka utgör en viktig del av mitt material. Det var också efter 1990 som AIDS-paniken under 80-talet började försvinna och homosexualitet gradvis började bli mer accepterat runtom i världen. Detta orsakade att fler böcker om homo-, bi-, och transsexualitet började publiceras och spridas även utanför HBT-samhället.⁵ Böckerna fann sin väg in i amerikanska folkbibliotek vilket vissa än idag ifrågasätter om de borde ha en plats där.

USA är på grund av det överflöd av information i ämnet mitt exempel men mycket av mitt material kan tillämpas på liknande situationer vid svenska bibliotek. Censur är ett hot mot ett demokratiskt samhälle och därför värt att uppmärksamma. Syftet med min uppsats är alltså att studera censur av böcker med homo- bi och transsexuella teman vid amerikanska bibliotek. Finns det lagar, nationella eller internationella, som motsätter sig censur av detta slag? Vilken rätt har medborgare att kräva att material på bibliotek ska tas bort? Hur reagerar biblioteken på dessa krav? Utifrån mina funderingar ovan har jag formulerat följande frågeställningar:

- Varför förekommer det censur av litteratur om homo-, bi- och transexualitet vid amerikanska bibliotek? Vilken typ av HBT-litteratur är oftast drabbad av formella protester och andra följder?

⁵ Burke, Susan K. (2008) Removal of Gay-Themed Materials from Public Libraries: Public Opinion Trends 1973-2006. *Public Library Quarterly*. s.248

- Vad finns det för påtryckningar på bibliotek att ta bort eller behålla material med HBT-teman? Hur hanterar bibliotek dessa olika påtryckningar från omgivningen?

2 Metodval

I min studie används metoden idé- och ideologianalys vilket är en typ av textanalys där man granskar en text för att få fram bakomliggande idéer och ideologi vilket jag kommer gå in på närmare nedan. Det material jag kommer analysera är texter som berör mitt ämne och dokument med riktlinjer och dylikt från organisationer som vill motverka censur. För sådant material ansåg jag att det behövdes en textanalytisk metod och jag fann att ideologianalys passade mitt syfte bäst. Då idéerna och ideologierna i texter från ALA och liknande organisationer är rätt likartade så kommer jag även att göra en analys av dokument från organisationer som motsätter sig HBT-litteratur på bibliotek för att kunna belysa två, eller fler, motstridiga synsätt på en situation.

2.1 Ideologianalys

Göran Bergström och Kristina Boréus, som arbetar som universitetslektor respektive docent på statsvetenskapliga institutionen på Stockholms universitet, menar i sitt verk *Textens mening och makt* att idéer kan vara ”föreställningar om verkligheten [som] kan röra både sociala fenomen och naturfenomen.”⁶ Som ett exempel på ett socialt fenomen nämner de föreställningen att ”samhället präglas av konsensus”.⁷ Ideologier i sin tur är en samling av idéer, exempelvis politiska åsikter. Det finns olika uppfattningar om vad en ideologi innebär, men jag väljer här att presentera ideologin enligt statsvetaren Herbert Tingstens definition.

Tingsten hävdar att en ideologi består av tre olika element som tillsammans bildar en ”sammhällsaskådning”; värdepremisser, verklighetsomdömen samt rekommendationer.⁸ Den grundläggande värdepremissen är den syn som finns inom den valda ideologin på olika saker såsom rättvisa och den mänskliga naturen. För en typ av biblioteksideologi skulle värdepremissen kunna vara att folkbibliotek ska vara till för alla människor. Verklighetsomdömet är ”en ideologis faktuelle och inbördes konsistenta påståenden om olika företeelser och förhållanden i samhället.”⁹ Ett förenklat verklighetsomdöme för mitt ovan nämnda exempel av en värdepremiss skulle kunna vara att samhället består av en mängd olika människor med olika bakgrund som har olika behov som biblioteket ska försöka tillgodose. Det tredje och sista elementet i en ideologi är rekommendationer hur något ska göras eller behandlas, exempelvis antagna riktlinjer för mediainköp för att kunna nå ut till alla samhällets invånare.¹⁰

⁶ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2009) *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. s.149

⁷ Ibid s.149

⁸ Ibid s.151

⁹ Ibid s.151

¹⁰ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2009) s.151

Det finns enligt Bergström och Boréus olika typer av modeller som kan användas för att göra en ideologianalys som har skapats av olika forskare. Jag har valt att använda Tingstens definition av ideologi som modell för min analys. En ideologi delas enligt Tingsten upp i de tre nämnda delarna, så genom att identifiera dessa beståndsdelar framkommer en övergripande ideologi.

2.2 Materialinsamling

Min studie berör situationen i USA och eftersom jag inte har kunnat göra studien på plats så förlitar jag mig helt på internet för min materialinsamling. Framförallt har jag använt mig av artiklar ur tidsskrifter i olika biblioteksdata-baser samt hemsidor till olika organisationer som är investerade i situationer med bannlysningsförsök. I internationella databaser finns många artiklar om censur på bibliotek, även med koppling till HBT-litteratur och intellektuell frihet. Det är främst dessa som ligger till grund för min undersökning. Majoriteten av dessa handlar om situationen i USA vilket var den största anledningen till att jag valde att fokusera på detta land. Det finns en hel del material om skolbibliotek som jag i viss mån använder då det går att tillämpa dem även på situationer på folkbibliotek.

Flera tidsskrifter presenterar några av de organisationer som försökt få bort material från biblioteken. Eftersom det tycks finnas en gemensam biblioteks-ideologi för folkbibliotek så ville jag även inkludera motståndarsidan som önskar censurera böcker för att urskilja denna delade ideologi. Genom att gå till ursprungskällan får jag en mindre partisk bild av dem, då många artiklar har skildrat aktionerna av dessa intressegrupper som protesterar mot vissa böcker på ett väldigt negativt sätt samtidigt som ALA framställs i betydligt positivare ljus. Även om jag inte själv delar åsikterna som framförs av dessa intressegrupper så vill jag ändå försöka se dem på ett så neutralt sätt som möjligt för att kunna göra en bättre analys. Jag använder även ALA:s hemsida och hemsidor för andra organisationer som står emot försöken att få bort material från biblioteken.

3 Val av teori

Jag har som teori valt att använda en organisationsteori som presenteras av universitetsprofessorerna Dag Ingvar Jakobsen och Jan Thorsvik i boken *Hur moderna teorier fungerar*. Kapitlet i vilket teorin beskrivs benämns ”Organisationen och omvärlden” och berör en organisations förhållande till, och påverkan av, omvärlden.¹¹

3.1 Den institutionella omvärlden

En organisation är beroende av omvärlden för att kunna överleva och den måste därför kunna anpassas efter omvärldens behov och önskemål. Jakobsen och Thorsvik nämner två olika typer av omvärld; den tekniska och den institutionella. Den tekniska omvärlden handlar om de ”externa förhållanden som påverkar hur uppgifter utförs i en

¹¹ Jakobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008) *Hur moderna organisationer fungerar*. s.222

organisation.”¹² Jakobsen och Thorsvik menar att det finns två olika typer av dessa förhållanden; de som påverkar organisationens resurser och de som påverkar organisationens resultat. Eftersom bibliotek inte är vinstdrivande företag, och då förhållandet med bokleverantörer och dylika inte är relevant för min studie, är den tekniska omvärlden inte viktig för min undersökning och jag har därför valt att inte använda denna teori. Den institutionella omvärlden däremot handlar mer om hur den kulturella aspekten i omvärlden påverkar en organisation och har därför valts som teoretisk referensram.

Begreppet institutionell omvärld syftar på hur värderingar och normer inom samhället formar hur omvärlden anser att en organisation ska vara för att anses ”god”.¹³ När en organisation inte kan leva upp till omvärldens antaganden om hur den bör vara får organisationen legitimitetsproblem och uppfattas istället som oseriös och opålitlig. Omvärlden sätter med andra ord ett tryck på en organisation att leva upp till en viss standard som omvärlden bestämmer.

Jakobsen och Thorsvik menar att det finns tre pelare som utgör olika element inom den institutionella omvärlden; en regulativ, en normativ och en kognitiv pelare. Den regulativa pelaren representerar de ”nationella och internationella reglerings- och kontrollåtgärder som organisationer måste anpassa sig till för att uppnå legitimitet.”¹⁴ Den normativa pelaren representerar samhällets värderingar och normer som formar vad som är viktigt för vad en organisation ska vara eller erbjuda samhället. Den tredje pelaren, den kognitiva, berör hur organisationer inom en bransch påverkar varandra för att få någon form av samstämmighet mellan organisationerna. Jakobsen och Thorsvik presenterar modellen nedan vilken visar omvärldens påverkan på en organisation.¹⁵

	Regulativ	Normativ	Kognitiv
Grundval för tryck		Värderingar och förväntningar	”Självklara” uppfattningar om vad som bör göras
Grundval för anpassning	Tvång	Social förpliktelse	Vilja att efterlikna
Grundval för legitimitet	Formellt godkännande	Moralisk acceptans	Göra det som uppfattas som riktigt
Exempel	Reglering och kontroll av föreningar	Normer för personalbehandling	Organisationsrecept, till exempel Balanced Scorecard

¹² Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008) s.221

¹³ Ibid s.233

¹⁴ Ibid s.235

¹⁵ Ibid s.236

Jacobsen och Thorsvik presenterar även tre olika strategier för hur en organisation ska hantera trycket från den institutionella omvärlden. Den första strategin är att få ”strukturell konformitet”, det vill säga att en organisation byggs upp i en struktur som omvärlden anser är effektiv och bra. Det andra är ”procedurkonformitet” vilket innebär att organisationen använder vissa arbetsformer som anses riktiga och moderna. Den sista strategin är ”personalkonformitet”, att organisationen anlitar personal som har ”rätt” kunskap och utbildning. Om en organisation följer dessa tre strategier så kommer den att uppnå legitimitet, det vill säga att den anses vara ”riktig” och professionell.¹⁶

Jag har valt att använda denna teori med tre olika omvärldsfaktorer för att analysera hur bibliotek hanterar censurförsök. I den regulativa pelaren har jag valt att placera de lagar och bestämmelser som påverkar bibliotekets verksamhet. Framförallt ALA understryker vikten av *The First Amendment* i USA:s grundlag för bibliotek då det ska vara den som skyddar bibliotekens rätt att förmedla information. De två jag har valt att studera närmare är USA:s Bill of Rights (en del av landets grundlag), samt FN:s lista över mänskliga rättigheter. Den andra pelaren, den normativa, är den jag anser är mest intressant för ämnet. Jag har valt att i denna pelare representera några av de organisationer som försöker sätta tryck på bibliotek för att få bort visst material. Dessa organisationer representerar värderingar som finns i samhället och därför har bibliotek en skyldighet även gentemot dessa personer. Den kognitiva pelaren representeras av olika organisationer som jobbar för en samstämmighet mellan folkbibliotek, framförallt ifråga om det demokratiska syftet, men även organisationer som försvarar bibliotekens rätt att inneha visst material. Dessa organisationer är bland annat ALA och deras Library Bill of Right samt UNESCO:s biblioteksmanifest som den internationella biblioteksorganisationen IFLA deltagit i att skapa. Jag kommer att gå in mer på dessa pelare och vad jag har fått fram om dem i kapitlet *Bibliotek och den institutionella omvärlden*.

4 Tidigare forskning

Jag hade förväntat mig att det skulle finnas ett överflöd av material om ämnet censur på bibliotek, men fann att så inte var fallet, åtminstone inte i Sverige. En enkel sökning på ordet *censur* i både Libris Uppsök och Uppsatser.se gav inte mer än tjugo träffar, och majoriteten av dessa berörde inte biblioteksområdet i kombination med litteratur. I Högskolan i Borås' digitala arkiv BADA fick jag fler träffar på *censur* men enbart de som jag redan funnit i de tidigare nämnda databaserna var relevanta. Det finns ett par uppsatser där författarna har undersökt folkbibliotekariernas syn på olika dilemman, bland annat censur. De tre uppsatserna från Sverige som jag bedömer vara mest användbara, om inte för annat än att ge bakgrund, handlar om ett par olika aspekter av det jag undersöker. Utöver dessa har jag även funnit en uppsats samt en artikel från USA som båda innehåller mycket användbar information som berör min studie.

Den första texten, *Intellektuell frihet på bibliotek*, är en magisteruppsats skriven 2002 av Magdalena Söderqvist vid Uppsala universitet. Författaren ställer sig frågan hur

¹⁶ Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008) s.241f

biblioteken själva ser på ”sin roll som försvarare av intellektuell frihet”.¹⁷ För att besvara denna och andra frågor har hon sänt en enkät till 100 bibliotek, jämnt fördelat mellan folkbibliotek och forskningsbibliotek då dessa två olika bibliotekstyper är de som omnämns i IFLA:s manifest samt i den svenska bibliotekslagen. Hon har även sett närmare på de olika manifest och lagar som berör bibliotek och intellektuell frihet och om bibliotek anses ha god kännedom om dessa eller ej. Söderqvist behandlar även ämnet censur i sin undersökning, men skriver framförallt om filter på Internet och dylikt kring internetanvändning. Enkäten hon skickade ut bestod av tjugo frågor som besvarades av 82 bibliotek. Utifrån dessa svar kunde hon presentera ett resultat som visade att bibliotekarierna ansåg att deras roll som ”frihets-försvarare” var mycket viktig, framförallt de som jobbade på folkbibliotek.¹⁸

Den andra uppsatsen, *Ung och gay* från 2007, skriven av Miranda Andersson, berör mitt fokus på litteratur om HBT-samhället utifrån ett användarperspektiv. Författaren har undersökt vilket informationsbehov unga människor har under sin komma-ut-process och vilken betydelse bibliotek har utifrån dessa behov. Även om det inte är precis det jag själv undersöker så ville jag ändå inkludera denna uppsats då den ger en bild av vikten för homo- och bisexuella att litteratur om HBT-personer finns på bibliotek. Att inte ha sådan litteratur på bibliotek skulle kunna innebära att en del av befolkningen diskrimineras och att det inte bara är en fråga om intellektuell frihet. Andersson intervjuade sju personer mellan 18 och 25 som alla var mer eller mindre öppna med sin läggning. I intervjuerna uttryckte några informanter att de var trötta på den stora mängd av kärleksromaner som handlade om ett heterosexuellt par men att de ändå upplevde att utbudet av litteratur om homo- eller bisexuella människor hade blivit större.¹⁹ Dock visade intervjuerna att även om informationsbehovet för informanterna var något större under komma-ut-processen så använde de sig inte av biblioteket i större utsträckning än de gjorde annars. De som brukade besöka bibliotek fortsatte att göra det men de informanter som inte gjorde det sedan tidigare började inte heller under den tidsperioden.²⁰

Den sista svenska studien är en magisteruppsats från Umeå Universitet, *Demokrati eller Yttrandefrihet, måste vi ibland välja?* skriven 2003 av Mikael Fahlcrantz. Uppsatsen fann jag i Borås högskolebiblioteks katalog. Precis som den förstnämnda uppsatsen så behandlar denna till viss del den intellektuella friheten men har fokuserat mer på demokratibegreppet och censur. Fahlcrantz' frågeställningar berör censur i Sverige; vilka direktiv finns om censur och yttrandefrihet och vilka debatter förs i bibliotekssverige om desamma. Han har använt Ann Currys avhandling om censur på bibliotek i Storbritannien och Kanada som jämförelse med de resultat han fått genom intervjuer och enkäter med bibliotekschefer i Sverige. Han ställer samma frågor som Curry, som även liknar de frågor Söderqvist ställde i sina enkäter, nämligen hur

¹⁷ Söderqvist, Magdalena. (2002) *Intellektuell frihet på bibliotek: En undersökning av svenska biblioteks inställning till och kunskap om intellektuell frihet i teori och praktik.* s.5

¹⁸ Söderqvist, Magdalena. (2002) s.29

¹⁹ Andersson, Miranda. (2007) *Ung och gay. Informationsbehovet som ung och homo- eller bisexuell i komma-ut-processen.* s.30

²⁰ Andersson, Miranda. (2007) s.33ff

informanterna upplevde bibliotekets roll i ett demokratiskt samhälle och synen på censur. En klar skillnad i jämförelsen med Currys informanter var att en betydligt större del i Sverige än i Storbritannien (73% jämfört med 20%) ansåg att material som kunde väcka anstöt inte borde markeras på ett speciellt sätt.²¹ Samtidigt var det också en stor skillnad på frågan om bibliotek borde ha material som generellt anses falskt, till exempel förintelseförnekelse, då enbart 18% i Sverige instämde jämfört med 70% och 67% i Storbritannien respektive Kanada.²² Där ansågs informanterna att ett demokratiskt folkbibliotek behöver erbjuda olika åsikter, även sådana de personligen inte håller med om. Detta är relevant då vissa grupper i USA som protesterat mot HBT-litteratur på bibliotek menar att homo- och bisexualitet framställs i för positiv dager och att bibliotek borde inkludera material som har en negativ ställning mot det.

Susan K. Burke, som är Master of Science i bibliotek- och informationsvetenskap och filosofie doktor i sociologi, har i artikeln *Removal of Gay-Themed Materials from Public Libraries: Public Opinion Trends, 1973-2006* studerat hur allmänheten i USA ställer sig till att ha litteratur med homosexuella teman på folkbibliotek. Med hjälp av olika opinionsmätningarna som finns tillgängliga kan hon se vad samhällets attityd är mot sådan litteratur samt vilka faktorer som har påverkat svaren. Undersökningen visar att stödet för att bannlysa litteratur om eller av homosexuella personer från bibliotek har minskat gradvis med åren, men med totalt tjugo procent sedan de första mätningarna 1973, från 44,5% som är för bannlysning ner till 24,1% 2006.²³ Samtidigt visar dock mätningarna att det fortfarande är en majoritet i USA som anser att homosexualitet är något som går emot deras värderingar, även om den andelen också minskat från 88,6% under 1970 till 67,7% 2006.²⁴ De faktorer som visar sig ha störst betydelse för åsikten att bannlysning bör tillåtas är utbildningsnivå, religion och geografiskt läge. Människor med lägre utbildning stöder i större utsträckning att bannlysa böcker om homosexuella, likaså gör protestanter, framförallt baptister, samt människor som bor i södra delen av USA. Dessa faktorer sammanfaller dock med varandra då fler människor i den södra delen av USA än i andra delar av landet är protestanter, och en majoritet av dessa är baptister. Utbildningsnivån i södern är också i genomsnitt lägre än i resten av landet.²⁵

I en mastersuppsats från USA från 2009, *Censors and Librarians: Changing Perspectives and Approaching a Dialogue on Public Library Challenges in North Carolina*, skriven av Clayton Boyer vid University of North Carolina har processen med formella protester studerats, framförallt hur de hanteras av bibliotek. Då en viktig del av bibliotekets tjänster är att användaruppgifter och liknande ska vara fullständigt privata så är det känsligt att publicera uppgifter om hur många böcker som har ifrågasatts på ett speciellt bibliotek. Boyer menar att publiceringen av sådana uppgifter ”would constitute a violation of one of ALA’s Core Values of Librarianship, that of confidentiality and

²¹ Fahlerantz, Mikael. (2003) *Demokrati eller Ytrandefrihet, måste vi ibland välja?* s.42

²² Ibid s.44

²³ Burke, Susan K. (2008) s.252

²⁴ Ibid s.252

²⁵ Burke, Susan K. (2008) s.253ff

privacy.”²⁶ Utöver den biblioteketiska aspekten så skulle uppgifterna även kunna ha negativa konsekvenser för ett bibliotek som har ett högt antal redovisade protester mot böcker eller om biblioteket hade gått med på att ta bort ett verk ur sin samling. Det biblioteket skulle då bli utsatt för ”public scrutiny”²⁷, det vill säga biblioteket eller dess användare skulle kunna dömas för det av andra. Boyer valde därför att se på protestuppgifterna för hela staten North Carolina och delade upp dem efter postkod, men presenterade inte de hela postkoderna utan bara de tre första siffrorna. Alla bibliotekens uppgifter är på så sätt anonyma. Ett problem som Boyer stötte på med sin studie var att det hade skett betydligt färre protester mot böcker i North Carolina än vad han ursprungligen trodde. Delstatens folkbibliotek sorterades in i över tjugo stycken grupperingar utifrån deras tre-siffriga postkoder och totalt hade det endast lämnats in 37 formella protester på tjugo år. Även om han hade i åtanke att det är många protester som inte rapporterats så menade han att siffran ändå var väldigt låg över en så pass lång period. Protesterna var också väldigt ojämnt fördelade då 23 av de 37 hade skett i ett enda område. I elva områden hade inga fall alls rapporterats, varav i fem områden hade ett fall rapporterats och i ett område hade fyra stycken lämnats in. På grund av dessa resultat antog han att det kan finnas flera anledningar till att siffrorna var så låga. Anledningar var enligt honom främst att biblioteksanvändare i North Carolina inte ville eller kunde skriva protester mot böcker samt att vissa bibliotek inte rapporterade in alla fall. Han studerade därför även formella protester på material i skolbibliotek och där var siffrorna betydligt högre i varje område, förutom i det område där 23 protester hade lämnats in på folkbiblioteken som därmed hade mottagit fler än skolbiblioteken. Anledningarna för protesterna mot böcker på folkbibliotek var främst temat homosexualitet, som representerade nästan hälften av alla formella protester.

5 Bannlysta och ifrågasatta HBT-böcker

I det här kapitlet presenterar jag några av de böcker som berör homo-, bi- och transsexualitet som har blivit ifrågasatta på bibliotek i USA. I vissa fall har de formella protesterna lett till att böckerna tagits bort från bibliotekets samling, alternativt undan gömts för att inte vara tillgängliga för barn. Flera exempel har jag fått från Herbert Foerstels bok *Banned in the U.S.A* men detta verk behandlar bara de böcker som publicerats före 2001. För att komplettera med mer aktuell litteratur har jag gått igenom de listor över de mest ifrågasatta böckerna i USA som publiceras årligen utav American Library Association (ALA) från 2001 till 2010. Inga böcker har dock blivit ifrågasatta för bi-, eller transsexualitet så i detta avsnitt nämns bara homosexualitet som anledning för protesterna.

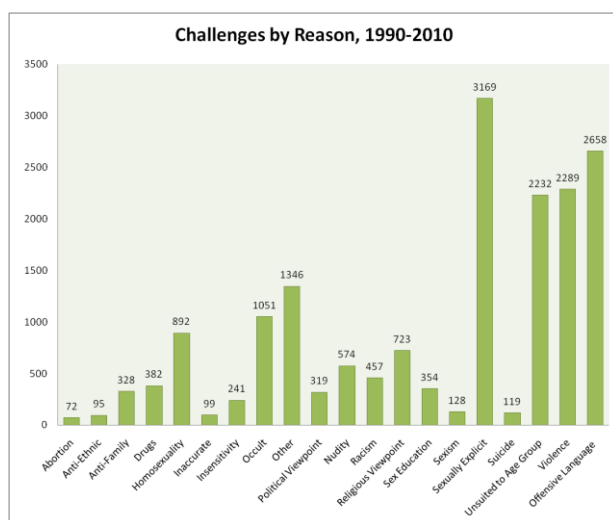
Foerstel menar att protester mot böcker i de flesta fall inte rapporteras till media eller till dem som dokumenterar dem. Enligt Foerstel är det bara en femtedel av formella protester som faktiskt rapporteras in så listorna från ALA säger inte hela sanningen. Foerstels sammanställning av protester mellan 1990 och 2000 visar att 6364 formella protester rapporterades in till ALA, varav 24% av formella protester skedde på böcker

²⁶ Boyer, Clayton (2009) *Censors and Librarians: Changing Perspectives and Approaching a Dialogue on Public Library Challenges in North Carolina*. s.7

²⁷ Boyer, Clayton (2009) s.7

i folkbibliotek. En stor majoritet av protesterna, 71%, gjordes på skolbibliotek vilket kan förklaras av att 60% av dem som lämnade in en formell protest mot en bok är föräldrar som vill skydda sina barn från material de bedömer som opassande. 15% av dem gjordes av andra biblioteksanvändare medan 9% gjordes av administrationen. 515 av de böcker som blev ifrågasatta under nämnda period blev det på grund av att de hade homosexuella teman eller för att de ansågs ”promoting homosexuality”. Den vanligaste anledningen för formella protester var att böckerna var för sexuellt utmanande, vilket stod för nästan en fjärdedel av alla formella protester.²⁸

Den statistik som finns på ALA:s hemsida om formella protester mellan år 2001 till 2010 visar att resultaten är så gott som desamma de senaste tio åren som tidigare. Föräldrar står bakom en majoritet av protesterna, framförallt på böcker i skolor och skolbibliotek, men även på folkbibliotek. 2679 böcker har ifrågasatts på folkbibliotek de senaste tjugo åren. Homosexuella teman är den sjunde vanligaste orsaken till protester, bakom framförallt sex, våld, svordomar samt ockulta teman, vilket böckerna om Harry Potter har ifrågasatts för, vilket kan ses i tabellen nedan.²⁹

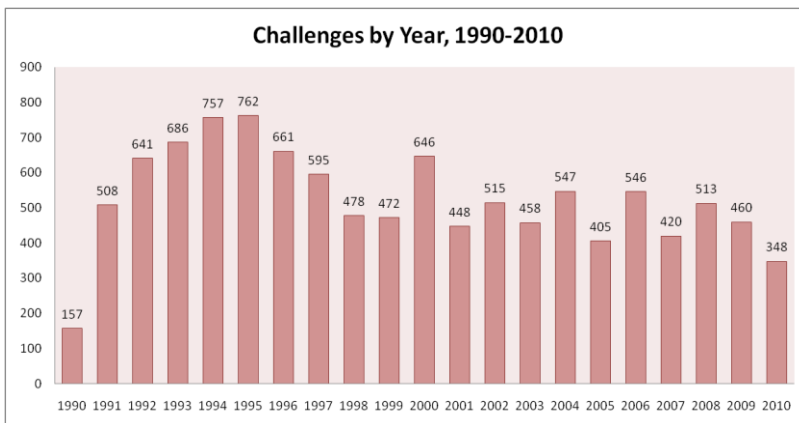
892 formella protester har gjorts på böcker med homosexuella teman från 1990 fram till 2010, vilket innebär en minskning över en tioårsperiod, då det *bara* lämnades in 370 protester mellan 2001 och 2010.³⁰ Överlag har dock färre formella protester lämnats in överhuvudtaget under den senare perioden jämfört med den tidigare vilket tabellen nedan visar.³¹

²⁸ Foerstel, Herbert N. (2002) *Banned in the U.S.A.: a reference guide to book censorship in school and public libraries*. s.271

²⁹ ALA: *Challenges* [2011-06-07]

³⁰ ALA: *Frequently Challenged Books, 21st century* [2011-06-07]

³¹ ALA: *Challenges* [2011-06-07]

På ALA:s hemsida finns listor över de tio mest bannlysta böckerna per år under de senaste tio åren. På varje titel finns det flera anledningar angivna till varför de blev bannlysta och homosexualitet återkommer i flera. Jag kommer bara att gå närmare in på de böcker som presenterades av Foerstel, samt böcker på ALA:s lista där homosexualitet är ett starkt tema, och inte bara omnämnt som en bisak. Flera av böckerna om homosexualitet återkommer på listorna över de mest ifrågasatta böckerna flera gånger så det går att konstatera om homosexualitet är den huvudsakliga anledningen bakom protesten eller ej utifrån de anledningar som har givits. Jag har också bara valt böcker som kan klassas som skönlitteratur och inte böcker som kan räknas som en del av sexualundervisning, vilket tycks vara kontroversiellt oberoende av om de innehåller homosexuella teman eller inte. Här nedan följer fem exempel på HBT-böcker som enligt Foerstel och ALA:s listor är bland de mest ifrågasatta böckerna på amerikanska bibliotek sedan 1990. Jag beskriver kortfattat varje bok och går sedan in på några exempel av vad som skett efter att en formell protest har lämnats in och hur bibliotek har hanterat det.

Daddy's roommate av Michael Willhoite

Daddy's roommate handlar om en ung pojke vars föräldrar skiljer sig när hans pappa kommer ut som homosexuell. När hans pappa sedan skaffar en pojkvän, Frank, försöker sonen finna sig i sin nya familj. Hans pappa och Frank lever ett helt vanligt liv med samma rutiner i vardagen som ett heterosexuellt par skulle ha och till slut inser sonen att "being gay is just one more kind of love."³²

Boken släpptes 1991 och blev den andra mest ifrågasatta boken i USA under det årtiondet. Formella protester mot denna bok lämnades in på grunderna att den utmålade homosexuella förhållanden som normala och kärleksfulla. Under presidentvalet 2008 blev boken åter aktuell då det rapporterades att den republikanska vice-presidentkandidaten Sarah Palin hade försökt att få bort boken från att bibliotek i Alaska. Efter att ha blivit vald till borgmästare i staden Wasilla, 1995, ska Palin vid flertalet tillfällen ha begärt av stadens bibliotekarie att *Daddy's Roommate*, samt några andra liknande böcker, skulle tas bort från samlingen. Bibliotekarien vägrade alla gånger och fick sedan

³² Foerstel, Herbert N. (2002) s.215

sparken, men fick tillbaka sitt jobb efter protester från stadens invånare. En kvinna, Laura Chase, som arbetade på Palins kampanj läste boken efter att Palin först hade sett den på biblioteket. Chase ansåg att den var harmlös och föreslog för Palin att hon borde läsa den, vilket Palin dock vägrade eftersom hon ”didn't need to read that stuff” vilket hade förfärat Chase.³³

Heather has two mommies av Lesléa Newman

Heather has two mommies handlar om 3-åriga flickan Heather som, precis som titeln antyder, har två mammor, mamma Kate och mamma Jane. Hon blev till genom artificiell befruktning. Heather inser att hon saknar något som de andra barnen har, nämligen en pappa. En lärare som uppfattar att hon är ledsen över detta ger hela förskoleklassen uppgiften att rita sin familj, så att barnen får se att alla familjer är olika. Heather får lära sig att "the most important thing about a family is that all the people in it love each other".³⁴

Heather has two mommies hamnade på plats nio över de mest ifrågasatta böckerna mellan 1990 och 1999 vilket gör den till en utav två böcker på topp-tio listan med homosexuella teman. Ett fall som berörde denna bok berörde även den tidigare nämnda *Daddy's roommate* i kampanjer att få bort litteratur med HBT-teman. I juli 1999 blev ett bibliotek i Idaho ombett att flytta *Heather has two mommies* från barnbokssektionen till en annan plats på biblioteket där den inte skulle vara tillgänglig för barn. Biblioteket vägrade med motivationen att det som avgör åldersgrupp för en bok beror på läsnivå och inte på bokens innehåll.³⁵

And Tango Makes Three av Peter Parnell & Justin Richardson

Denna bilderbok är skriven för förskole- och lågstadieelever och handlar om två manliga pingviner i ett förhållande som hittar ett övergivet ägg som de tar hand om. Boken är baserad på en sann historia om två manliga pingviner, Roy och Silo, som levde tillsammans i ett monogamt förhållande i en djurpark i New York. När de andra pingvinerna började ruva ägg så ville dessa två också bli föräldrar och försökte ruva en äggformad sten. Skötarna på djurparken gav dem då ett ägg som de andra pingvinerna inte kunde ta hand om så Roy och Silo fick då sitt efterlängtrade barn som döptes till Tango.

På Amazon.com så är *And Tango Makes Three* den femte bäst sålda barnboken på temat adoption vilket antyder att den kan ha betydelse inte bara för HBT-samhället. Boken publicerades 2005 och ockuperade förstaplatsen för mest ifrågasatta böcker tre år i rad. Det var först 2009 som den puttades ner, men dock gick den att återfinna på andra plats. Den ifrågasattas framförallt då dess beskrivning av familjer med homosexuella föräldrar ansågs vara för positivt inställd. James Larue, en bibliotekschef i Colorado har i ett

³³ Metro Weekly, från 15 sep. 2008 [2011-06-07]

³⁴ Lesléa Newmans hemsida [2011-06-07]

³⁵ Foerstel, Herbert N. (2002) s.246

inlägg i sin biblioteksblogg *myliblog* publicerat sina erfarenheter från en diskussion med ALA:s Gay, Lesbian, Bisexual, and Transgendered Roundtable. I detta inlägg från 2009 menar han att kristna konservativa har kritiserat boken då en av pingvinerna i verkligheten senare lämnade sin partner för en hona. Kritikerna anser att det borde ha inkluderats i boken då det för dem bevisar att homosexualitet inte behöver vara permanent och att det kan *botas*.³⁶ Larue hade även pratat med författaren Justin Richardsson, som arbetar som barnpsykolog, som menar att barn inte ser boken som en berättelse om sex och sexualitet utan bara som en berättelse om två pingviner som efter lång längtan äntligen får ett barn. Till detta svarar Larue att "kids can handle children's literature. It's adults who can't deal."³⁷

Uncle Bobby's Wedding av Sarah S. Brannen

Uncle Bobby's Wedding från 2008 handlar om en ung flicka som är rädd att hon ska förlora kontakten med sin favoritfarbror när han gifter sig med sin pojkvän. Att hennes farbror och dennes pojkvän är homosexuella är inte något som ses som ett problem i boken, det är mer flickans reaktion till farbrors giftermål som är kärnan i den. Allteftersom lär hon sig att hon fortfarande har ett förhållande med sin farbror och dessutom med hans pojkvän, även om dessa planerar att starta en egen familj. Alla karaktärerna i boken är marsvin som dock klär och uppför sig som människor.

Bibliotekschefen James Larue har i sin blogg publicerat ett brev han skrev till en förälder som ifrågasatte boken *Uncle Bobby's Wedding*. Fallet blev även uppmärksammat av tidningar då föräldern ifråga hade skickat sin protest mot boken till en lokaltidning som publicerade detta. Hon menade att boken inte borde vara tillgänglig för barn då hon anser att äktenskap ska vara mellan en man och en kvinna och att bokens närvaro i biblioteket var en "slap in the face" för henne.³⁸ Hon anger USA:s "founding fathers", det vill säga landets grundare som skapade deras grundlag, och bibeln som grund för sina värderingar. Larue publicerade också, förutom i sin blogg, sitt svar i samma tidning. I hans svar skrev han att det är just landets grundare som gjorde de lagar som skyddar individens rätt till att forma egna åsikter, och att de åsikter hon har delas inte av alla vilket är varför litteratur som hon finner förolämpande ska ha en plats i biblioteket. Han menar också, så som andra bibliotek och organisationer har gjort, att det är föräldrarnas ansvar att förhindra barnens läsning av böcker som inte överensstämmer med just deras värderingar, det är inte bibliotekets ansvar.³⁹ En konservativ politiker kritiserade ALA i samband med utgivningen av *Uncle Bobby's Wedding* då han menade att de inte var öppna för diskussion med oroad föräldrar. Han menar att ALA:s "idea of 'freedom' is emboldening librarians to be brave enough to indoctrinate children with what they really need to know, whether their parents object or even know about it."

³⁶ Jamie Larues biblioteksblogg, om *Tango* från 18 jun. 2009 [2011-06-07]

³⁷ Ibid

³⁸ Bay Windows, från 23 jul. 2008 [2011-06-07]

³⁹ Jamie Larues biblioteksblogg, om *Uncle Bobby* från 14 jul. 2008 [2011-06-07]

King & King av Linda deHaan

King & King är precis som de andra böckerna jag har nämnt, en bilderbok för barn. Det tycks vara den klassiska sagan om en prins som ska gifta sig, men denna prins vill inte gifta sig med någon prinsessa. Prinsen bli kär i en annan prins och de får gifta sig och blir kungar tillsammans. Hans mor drottningen är överlycklig för hans skull på bröllopet. Boken avslutas med en bild på de två männen när de kysser varandra.

Under 2005 infördes en policy i Oklahoma City som innebar att material riktat till barn och ungdomar som innehåller känsligt material ska flyttas till en speciell ”special parenting collection.”⁴⁰ Där skulle böckerna inte längre vara fritt tillgängliga för barn förutom om de hade en förälders tillåtelse. I Oklahoma samma år infördes även en bestämmelse som innebar att böcker med homosexuella teman för barn ska förvaras i bibliotekens vuxensektion då ”children need guidance and protection by adults to ensure their maturation is timely”.⁴¹ Dessa bestämmelser kom till efter det att klagomål om *King & King* hade lämnats in av några föräldrar i Oklahoma. De hade blivit upprörda när deras barn hade kunnat låna *King & King* på ett lokalt bibliotek. Biblioteken kunde inte göra mycket för att protestera mot beslutet då de hotades med att anmälas och fråntas sina statliga bidrag om de inte genomförde förändringen på biblioteket som politikerna hade beslutat om.

6 Bibliotek och den institutionella omvärlden

I detta avsnitt utgår jag ifrån min valda teori om den institutionella omvärlden för att redovisa och diskutera den insamlade informationen. Teorin handlar om att det finns tre pelare som sätter press på hur en organisation hanterar sin verksamhet; den regulativa, den normativa och den kognitiva. Organisationen i detta fall är givetvis ett bibliotek, men jag har inte använt mig av ett speciellt bibliotek så jag menar här amerikanska bibliotek i allmänhet. Varje pelare representerar en del av de omständigheter som påverkar hur bibliotek i USA hanterar frågan om censur av material. Jag presenterar olika organisationer och bestämmelser som representerar en pelare och efter det följer en sammanfattning på varje pelare där jag diskuterar hur dessa påverkar censurfrågan.

6.1 Den regulativa omvärlden

Den regulativa omvärlden representerar de ”nationella och internationella reglerings- och kontrollåtgärder som organisationer måste anpassa sig till för att uppnå legitimitet”, vilket i detta fall innebär de lagar som påverkar biblioteket ifråga om censur.⁴² Censur är som tidigare nämnt inget som förknippas med en demokrati eftersom det finns vissa lagar som skyddar från det. Då det i USA finns en *Tenth amendment* i Bill of Rights där det står att varje stat bildar sina egna lagar, så länge de inte bryter mot grundlagarna, så förekommer det olika lagar i delstaterna som ibland motsätter sig men ibland även stöder censur på bibliotek. Då jag har fokuserat på ett nationellt perspektiv så kommer

⁴⁰ American Libraries Online, från 2 sep. 2005 [2011-06-07]

⁴¹ American Libraries Online, från 13 maj 2005 [2011-06-07]

⁴² Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008) s.235

jag inte att gå in på olika delstatslagar. Jag kommer istället att fokusera på landets gemensamma grundlag och vad i denna som kan tolkas på ett sätt som motsätter eller stöder censur på bibliotek. Jag har även sett på FN:s mänskliga rättigheter utifrån om den innehåller likalydande meningar som den amerikanska grundlagen.

6.1.1 Bill of Rights

Bill of Rights är en del av USA:s författning, som skrevs av landets grundare. Efter självständighetskriget mot Storbritannien skrevs Bill of Rights som ett tillägg till författningen för att försäkra medborgarnas rättigheter. 1789 gick tio *amendments*, eller ändringar, igenom och blev en del av författningen. Även fler förändringar gjordes på författningen men dessa tio ändringar som försäkrar medborgarna deras rättigheter utgjorde tillsammans Bill of Rights.⁴³ Enligt ALA är det framförallt Bill of Rights som skyddar bibliotekens rätt att sprida information samt medborgarnas rätt att ta del av informationen. Det är främst den första ändringen, *The First Amendment*, som påverkar biblioteken. I boken *Libraries & Democracy*, redigerad av Nancy Kranich ägnas två kapitel åt just hur viktig *The First Amendment* är för bibliotek och dess demokratiska roll. Lagen lyder som följande:

Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.⁴⁴

Denna lag försäkrar med andra ord framförallt religionsfrihet och yttrandefrihet. Det är framförallt den senare som är viktig för biblioteken. Med *speech* så menas alla typ av yttranden, inte bara talade yttranden men även skriftliga så som i böcker. Nicholas J. Karolides, Margaret Bald och Dawn B. Sova uttrycker i sin bok *100 banned books* att ”The First Amendment is the greatest vision America has given to the world: it ensures the freedom of expression [...] to all those who live here.”⁴⁵ Paul McMasters, First Amendment ombudsman för Freedom Forum och tidigare arbetande som journalist, skriver i *Libraries & Democracy* att syftet med *The First Amendment* är att garantera “that the majority will not dictate the speech, thought, or taste of the individual.”⁴⁶

6.1.2 FN:s mänskliga rättigheter

FN:s mänskliga rättigheter är en lista, författad genom Förenta Nationerna (FN), som formulerar de grundläggande rättigheter som varje individ ska ha rätt till. Den antogs 1948 av FN:s kommission för mänskliga rättigheter.⁴⁷ Dessa rättigheter är inga lagar men de länder som är med i FN bör se till att deras medborgare är garanterade de

⁴³ Om Bill of Rights [2011-06-07]

⁴⁴ Bill of Rights [2011-06-07]

⁴⁵ Karolides, Nicholas J., Bald, Margaret & Sova, Dawn B. (1999) *100 banned books: censorship histories of world literature*. s. xi

⁴⁶ Kranich, Nancy (red.) (2001) s.145

⁴⁷ FN:s mänskliga rättigheter [2011-06-07]

rättigheter som formuleras i den. USA är ett medlemsland och bör därför följa dessa normer. Det finns ett flertal artiklar som skulle kunna appliceras på biblioteksverksamheten men det är framförallt artikel 19 som passar denna studies syfte. Den lyder som följande:

Envar har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet för envar att utan ingripanden hysa åsikter och frihet att söka, mottaga och sprida upplysningar och tankar genom varje slags uttrycksmedel och utan hänsyn till gränser.⁴⁸

Denna artikel inleds med samma värdering som finns i Bill of Rights, det vill säga att alla människor har rätt till yttrandefrihet. Samtidigt går dock Artikel 19 längre än ”The First Amendment”, då det även står att människor har rätt att ”söka, mottaga och sprida upplysningar och tankar”. Detta kan i större grad appliceras på bibliotekens verksamhet då det också handlar om rätten till information och den intellektuella friheten.

6.1.3 Diskussion om den regulativa omvärlden

Jag har här nämnt två exempel på bestämmelser som påverkar USA på en nationell nivå. I USA saknas däremot en gemensam, nationell lag för bibliotek. När det saknas nationella lagar som försäkrar rätten till något så är det upp till delstaterna själva att skapa lagar som gäller för just dem. Därför har det funnits stor oenighet mellan delstater om hur censurfall ska hanteras. Vad som medförts på grund av denna oenighet är att det finns stort svängrum för olika tolkningar av lagar och domstolsbeslut som tagits som kan påverka bibliotekens verksamhet. Peter G. Christensen, filosofie doktor och Master of Library Science från State University of New York, skriver bland annat att det har tagits många beslut i USA:s högsta domstol som har begränsat tryckt material, vilket betyder att yttrandefriheten inte alltid skyddar skriftligt material.⁴⁹ Foerstel skriver också att en tredjedel av alla amerikaner inte tycker att yttrandefriheten borde omfatta media eller konst.⁵⁰

Exempel på detta är obscenitetslagarna i USA, som avser att skydda framförallt barn från material som uppfattas som obscen, till exempel porr. Karolides, Bald och Sova menar att obscenitetslagarna är för breda vilket innebär att det ofta handlar om personlig tolkning vad som utgör obscen material. De skriver att:

presenting interracial or homosexual relationships that are unacceptable to the standards of a given community acquire the label ”obscene.” These are

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ Christensen, Peter G. (1999) Justifying the Freedom to Read: From Democratic Right to Human Right. *Public Library Quarterly*. s.20

⁵⁰ Foerstel, Herbert N. (2002) s. xvii

social factors, [...] social differences, that their challengers have viewed as harmful to readers.⁵¹

Även sådant som grovt språk, droger, ras- och klassbeskrivningar kan uppfattas som obscena "because they contain socially unacceptable ideas or speech."⁵² Just i den meningen kan man lägga speciell vikt på orden "ideas" och "speech" då det just är rätten till dessa som ska skyddas av Bill of Rights.

FN:s mänskliga rättigheter är tydligare då det av artikel 19 framgår att alla har rätt att skapa egna åsikter och att uttrycka dem i valfritt medie. Individer har också rätt att finna information om sina åsikter. Bibliotek nämns inte i artikeln men det är lätt att se hur det är tillämpligt på bibliotek, vars syfte är att förmedla information till alla samhällets medborgare. Det, i kombination med artikel 19 borde därför innebära att bibliotek ska förmedla all typ av information som någon kan tänkas efterfråga. Detta innebär att artikel 19 i FN:s mänskliga rättigheter stöder den intellektuella friheten som åtminstone ALA placerar stor vikt på att folkbibliotek ska erbjuda.

Även i Sverige anses den intellektuella friheten viktig då Magdalena Söderqvist visade i sin studie att samtliga tillfrågade bibliotekarier ansåg att biblioteket har en viktig roll som försvarare av den friheten. 81% av de svenska folkbibliotekarierna tycker att denna roll är mycket viktig.⁵³ Dock menar flera bibliotekarier i studien att den intellektuella friheten framförallt handlar om att erbjuda fri information till alla, vilket den svenska bibliotekslagen redan garanterar. Andra studier visar dock att bibliotek inte gör så mycket för att faktiskt försäkra den. Mikael Fahlerantz studie visade att svenska bibliotek i större mån än bibliotek i England och i Kanada var ovilliga att köpa in material som allmänt anses vara felaktig eller hatisk. Men en bok som beskriver homosexualitet som något som är abnormt känns samtidigt väldigt diskriminerande mot en hel folkgrupp. Det skulle kunna jämföras med att ha böcker som handlar om att det är något negativt att vara född som kvinna. Men ska man tro delstaten Alabama så är ingen människa född homosexuell. Där har senaten röstat för ett lagförslag som skulle förbjuda lärare att diskutera homosexualitet från och med förskolan till åttonde klass med 20 röster mot 10.⁵⁴ Senatorn som ligger bakom lagförslaget anser att homosexualitet är ett "inlärt beteende".⁵⁵ Om detta lagförslag kommer att bli en lag kommer troligen att avgöras under 2012.⁵⁶

I Sverige är det inte fråga om mycket kontrovers runt HBT-material, däremot tycks svenska bibliotek anse att det inte finns någon plats för rasistiskt material. Söderqvist frågade bibliotekarier i enkäter vilka anledningar som finns till att de inte köper in visst material, och det var framförallt tre orsaker: rasistiskt innehåll, pornografiskt innehåll

⁵¹ Karolides, Nicholas J., Bald, Margaret & Sova, Dawn B. (1999) s.333

⁵² Ibid s.334

⁵³ Söderqvist, Magdalena. (2002) s.29

⁵⁴ Pink News, från 22 maj 2011 [2011-06-07]

⁵⁵ Ibid

⁵⁶ New York Daily, från 21 maj 2011[2011-06-07]

samt ekonomiska skäl. Hon anser att det inte är fel att utesluta sådant material även om det är en del av den intellektuella friheten att inkludera sådant som inte är vida accepterade åsikter. Hon nämner att det kanske kunde vara värt att ha impopulära åsikter representerade på biblioteket för den debatten som skulle komma av det.⁵⁷ Även Fahlcrantz har i sin studie fått fram detta som den stora fördelen med att köpa in så kontroversiellt material. I Sverige var majoriteten av de bibliotekscheferna han frågade emot att införskaffa material som förnekade förintelsen, men ett par tyckte att det borde finnas för att veta vad vissa faktiskt tror. Dock påpekar en av dessa informanter som var positivt ställd till att ha sådant material på biblioteket att ”om den här typen av material finns så får den inte stå oemotsagd.”⁵⁸ Dock finns det även andra lagar, som exempelvis hets mot folkgrupp, som svenska bibliotek måste ta i beaktning. I USA anses däremot att yttrandefriheten är den viktigaste lagen, och då den stöder människors rätt att tro vad de vill så ska den intellektuella friheten garantera dem tillgång till information om det.

6.2 Den normativa omvärlden

Den normativa omvärlden representerar samhällets påverkan på en organisation som ett bibliotek. Jakobsen och Thorsvik menar att ”den normativa spelaren preciserar hur en viss form av social förpliktelse hos organisationen är grunden för hur den anpassar sig till värderingar och förväntningar i omvärlden.”⁵⁹ Biblioteket står under mer eller mindre stort tryck från samhällets medborgare om att erbjuda visst material, men står till synes under ännu högre tryck om att inte erbjuda visst material. Det finns en mängd människor med olika åsikter i samhället som ett biblioteks samling ska kunna representera, men mycket material kan uppfattas som kontroversiellt för en speciell grupp som anser att en bok inte har de ”rätta” värderingar. I många fall är det speciella intresseorganisationer som ligger bakom försök att få bort visst material från bibliotek så här kommer jag presentera ett par av dessa samt deras agenda.

6.2.1 Citizens for Community Values

Citizens for Community Values (CCV) är en organisation som jobbar för kristna ideal, med familjen och att skydda barn i fokus. På sin hemsida presenterar de något som kallas Family Friendly Libraries (FFL), som är ordnat under kategorin ”Harmful to children”.⁶⁰ FFL var tidigare en egen organisation som omnämndes av Lee Brawner, verkställande director för biblioteken i Oklahoma county, som en grupp som ämnade att ”seek to shape and influence libraries to fit their narrow beliefs and to ”protect” you, the public, for the ”wrong” books, films, periodicals and ideas.”⁶¹ De vill att bibliotek ska lyfta fram den ”traditionella” familjen, det vill säga mamma, pappa, barn, och därför alltså utesluta alternativa familjer som består av ett gay-par. De menar att den traditionella familjen är ”the most important and superior unit of civil society.”⁶² FFL

⁵⁷ Söderqvist, Magdalena. (2002) s.46

⁵⁸ Fahlcrantz, Mikael. (2003) s.45

⁵⁹ Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008) s.236

⁶⁰ CCV: *Family Friendly Libraries* [2011-06-07]

⁶¹ Brawner, Lee B. (1997) Protecting First Amendment Rights in Public Libraries. *Public Library Quarterly* s.4

⁶² CCV: *Family Friendly Libraries* [2011-06-07]

har inte längre en egen hemsida men deras mål för biblioteken går att finna på CCV:s hemsida. Där presenteras tio steg för att få fram ett ”family friendly library” samt en lista över syftet med organisationen. Denna grupp menar att biblioteket tillhör folket och ska därför reflektera deras behov och värderingar, men tycks i och med detta anta att deras värderingar delas av alla i samhället. Gruppen antyder också att barn inte ska infattas i *The First Amendment* och alltså inte ha rätt att själva avgöra vad de ska se och läsa. Samtidigt menar CCV att de är emot censur och att de tycker att försök till censur ska förhindras. Organisationen tycks vara väldigt emot ALA:s inblandning i bibliotekens verksamhet och tycks mena att ALA har åstadkommit skada på de amerikanska folkbiblioteken som det kommer ta lång tid för CCV-aktivister att ”rätta till”. Precis som ALA hävdar att bibliotek skyddas av USA:s ”first amendment”, det vill säga yttrandefrihet, så understryker CCV att de skyddas av samma lag.⁶³

6.2.2 Plan2Succeed

Genom CCV:s hemsida kom jag i kontakt med Plan2Succeed, en annan organisation som vill skydda barnen från bibliotekets material. Plan2Succeed är framförallt emot ALA och menar att denna biblioteksorganisation vill ge små barn tillgång till pornografiskt material. Gruppens tre mål är ”Stopping the ALA from Pushing Porn in Public Libraries., Publishing Articles About the ALA, Libraries, and Pornography., Providing Examples of Crimes and Filters in Libraries.”⁶⁴ De har publicerat tio ”sanningar” om ALA, där de bland annat menar att ALA är de facto ansvariga för våldtäkt och utnyttjande av barn eftersom de motsätter sig lagen som kräver att bibliotek ska installera filter på sina datorer.⁶⁵ Plan2Succeed menar att ALA genom att rekommendera bibliotek att vägra installera filter så kommer våldtäktsmän till bibliotek för att få tillgång till pornografiskt material på datorerna och även tillgång till barn som besöker biblioteket. Plan2Succeed bildades av ett par föräldrar vars barn kom hem med en barnbok de uppfattade som pornografisk och de blev än mer förargade över att ALA rekommenderade boken (vilken de däremot inte namnger på sin hemsida) för små barn.⁶⁶ Sidan erbjuder tips för hur någon kan gå tillväga för att motarbeta ALA och för att få bort ”porr” från biblioteken, exempelvis genom att skriva till lokala politiker.

6.2.3 SafeLibraries

Genom Plan2Succeed kom jag också i kontakt med SafeLibraries.org. Sidorna tycks ha samma upphovsman, men denna sida fokuserar mer på andra kontroverser med bibliotek och inte bara porrens vara eller inte på bibliotek. Huvudtanken med denna sida är att bibliotek inte är säkra för barn och att ALA inte gör något för att skydda barnen och att ALA styr biblioteken med hjälp av propaganda. De är väldigt tydliga med att de är konservativa och hyllar bibliotekarier som har liknande ideal. Det står också en hel del om att det är ALA som är ansvariga för censur i landet, bland annat genom att inte skriva ”Merry Christmas” på ett julkort som skickades ut trots att hälsningen skrevs på

⁶³ Ibid

⁶⁴ Plan2Succeed [2011-06-07]

⁶⁵ Ibid [2011-06-07]

⁶⁶ Ibid [2011-06-07]

andra språk.⁶⁷ På en del av sidan, skriver de att en ungdomsbok som heter *Looking for Alaska* är ”hard-core pornography” och att ALA och bibliotek försöker få tolvåringar att läsa den. Författaren av boken, John Green, säger själv att han förstår deras reaktion, att tolvåringar kanske inte bör läsa hans bok, men säger också (även om detta är mer finstilt på sidan) att ungdomskategorin är från 12 till 18 vilket är orsaken till att den rekommenderas för tolvåringar även om den är menad för något äldre ungdomar.⁶⁸ Precis som med Plan2Succeed så är frågan om fri åtkomst till internet viktig för SafeLibraries:

If your public library is effectively controlled by the American Library Association, your children are in danger of being raped or molested even if you turn your back on them for a single second. Why? Pedophiles are attracted to the unfiltered Internet access that allows them to drool all they want at taxpayer expense.⁶⁹

6.2.4 Diskussion om den normativa omvärlden

Foerstel menar i inledningen av sin bok att vissa amerikanska medborgare, framförallt medlemmar i vissa intresseorganisationer, anser att eftersom biblioteken finansieras av skattepengar så borde de vara föremål för ”community censorship”.⁷⁰ Dessa organisationer och andra likartade anser själva att de representerar hela samhällets värderingar. De menar att viss litteratur ”conflicts with the values of the community” och behöver därför tas bort från biblioteken.⁷¹

Censur är dock inte aktuellt i alla fall. Brawner skrev om FFL när de var en egen organisation, att de satte press på biblioteken till att skapa en speciell, begränsad avdelning på biblioteket där böcker om sex, även tillhörande sexualundervisningen, och annat som kunde vara ”opassande” för barn skall förvaras. Även om ingenting tas bort från bibliotek så blir det ändå oåtkomligt, även för dem som är positivt inställda mot samma böcker och önskar låna ut dem. 1993 krävde några konservativa kristna att en tidsskrift riktad till homosexuella skulle tas bort från alla regionens bibliotek. Detta ledde till kompromissen att tidningarna istället skulle förvaras bakom bibliotekens diskar, där de inte var tillgängliga för barn, men blev därav inte heller lättåtkomlig för intresserade.⁷² I andra fall anser dessa organisationer att biblioteken bör ha mer litteratur som skildrar homosexualitet som något negativt. Efter att några individer klagade på att biblioteken i området ”promoted homosexuality” köpte biblioteken in hundra kopior av elva böcker som kan anses vara ”anti-gay.”⁷³

⁶⁷ SafeLibraries: *Doublestandard* [2011-06-07]

⁶⁸ SafeLibraries: *Pornpushers* [2011-06-07]

⁶⁹ SafeLibraries: *LMIRL* [2011-06-07]

⁷⁰ Foerstel, Herbert N. (2002) s. xix

⁷¹ Byrne, Alex. (2000) Byrne, Alex. (2000) Promoting Intellectual Freedom Globally through Libraries: the Role of IFLA. *Libra*. s.58

⁷² Foerstel, Herbert. (1994) Conflict and compromise over homosexual literature. *Emergency Librarian*.

⁷³ Foerstel, Herbert. (1994)

Deras ståndpunkter handlar mycket om att bibliotek borde vara säkrare för barn då de inte önskar att deras barn ska läsa material som står i motsats till deras egna värderingar. Litteraturvetaren Thomas Von Vegesack skriver i sin bok *Iakttagelser vid gränsen* att ”under ett enda år 1998 avlägsnades omkring 2000 böcker från amerikanska bibliotek på begäran av föräldrar.”⁷⁴ Medlemmarna i dessa grupper tycks inte anse att barn har samma rättigheter som vuxna, åtminstone vad gäller deras rätt till information och rätt till att forma sin egen åsikt. De menar att barn är alldeles för mottagliga för olika intryck och att de behöver skyddas från material som kan förändra de värderingar som föräldrarna har gett dem.

Bibliotek ska, enligt dessa intressegrupper, skydda barnen som besöker biblioteket. Bibliotekarierna menar dock att de inte har något ansvar för att skydda barn från visst material utan att det ansvaret ligger helt på föräldrarna. Även om premissen att bibliotek ska skydda barn skulle accepteras så vore det ändå fullständigt omöjligt för bibliotekarierna att veta vad barnen skulle ”skyddas från”. Det är föräldrarnas egna värderingar som avgör vilket material som är opassande för deras barn och det kan en bibliotekarie omöjligen veta i förhand. Det är dessutom svårt att tro att många unga barn skulle få gå till biblioteken ensam i USA så då borde föräldern själv vara där för att hejda barnet att låna en bok de har problem med. Vad som en person uppfattar som moraliskt fel är precis det motsatta för en annan person. En av informanterna i Andersson studie om homo- och bisexuellas informationsbehov uttryckte att det hade varit trevligt om mer HBT-litteratur fanns tillgänglig.⁷⁵ En bok om adoption, som *And Tango Makes Three* är enligt Amazon, kan betyda mycket för personer som har gått igenom en adoption. Foerstel nämner en bibliotekschef som fick försvara ett val av litteratur till föräldrar: ”He urged parents to continue to exercise responsibility over their own children, but said that the library must provide information for a multiplicity of interests.”⁷⁶ Foerstel menar också att alla böcker, hur noga bibliotekarierna än övervägt innehållet, kommer att väcka anstöt hos någon, av antingen religiösa, filosofiska eller sexuella anledningar.⁷⁷

Dessa organisationer har stött på problem med att kunna genomföra sina önskade förändringar på bibliotek. Den tydligaste observationen är att de tre organisationerna som nämnts uppfattar ALA som en fiende. De anser att ALA:s riktlinjer för bibliotek fungerar som ett kontrollverktyg och propaganda för att ALA:s åsikter ska bestämma över biblioteken. På CCV:s hemsida, som är den till synes mest professionellt uppbyggda hemsidan, menar de bara att ALA är den organisation som kommer att motarbeta deras försök att få ”familje-vänliga bibliotek”. De människor som jobbar, eller vill jobba, för att få bort böcker från ett bibliotek rekommenderas att framhärda och inte låta sig avslås av ALA:s försök att hindra dem. De andra två organisationer är dock betydligt mer extrema i sina känslor om ALA då de beskyller dem och deras riktlinjer för att orsaka våldtäkter på barn. Just detta menar de inte har så mycket med

⁷⁴ von Vegesack, Thomas (2001) *Iakttagelser vid gränsen*. s.18

⁷⁵ Andersson, Miranda. (2007) s.30

⁷⁶ Foerstel, Herbert N. (2002) s.18

⁷⁷ Ibid s.20

böcker att göra utan snarare att det på biblioteken finns fri åtkomst till internet vilket gör att pedofiler, enligt dem, dras till biblioteken för att kunna se pornografiskt material.

6.3 Den kognitiva omvärlden

Den kognitiva omvärlden, det vill säga den tredje pelaren, ”syftar på hur olika grupper som verkar i samma handlingsmiljö [...] ofta utvecklar gemensamma åsikter om vad som sker och vad som är bra eller lämpliga sätt att göra saker och ting.”⁷⁸ Det innebär att det inom en bransch skapas en övergripande idé om hur en organisation bör vara för att vara vad de anser är en bra organisation. I min studie är denna bransch biblioteksvärlden som sätter sina egna normer för hur ett bibliotek bör vara. Med tanke på avsaknaden av en gemensam lag om bibliotek så är det desto viktigare att biblioteksvärlden själv kan besluta vad som är bäst för dem. Den typ av tryck som den kognitiva omvärlden sätter på en organisation är att den måste leva upp till de normerna för att uppnå legitimitet.

6.3.1 American Library Association

The American Library Association (ALA) grundades 1876 i syftet att "enable librarians to do their present work more easily and at less expense."⁷⁹ Idag menar ALA att de jobbar "to promote library service and librarianship" och för att biblioteken ska lyckas med sitt uppdrag att sprida information till alla samhällets medborgare.⁸⁰ Bibliotek ska också enligt dem verka för att främja lärande och utbildning, samt skydda den intellektuella friheten. Inom ALA finns en speciell avdelning som kallas The ALA Office of Intellectual Freedom (OIF) som jobbar speciellt med frågan om intellektuell frihet på bibliotek och rätten till information. De menar att deras syfte främst är att utbilda bibliotekarier om vikten av intellektuell frihet i enlighet med Library Bill of Rights. De två krav som ställs för att kunna ha intellektuell frihet är enligt ALA är att alla ska ha rätt att ha sina egna åsikter och att kunna sprida dessa åsikter till andra, samt att alla ska ha lika åtkomst till information oavsett i vilket medie man vill finna den.⁸¹ OIF arrangerar dessutom årligen "Banned Books Week" vilket är en vecka i september då de firar den intellektuella friheten samt belyser farorna med censur, genom att presentera de böcker som blivit ifrågasatta på amerikanska bibliotek.⁸² För att hjälpa biblioteken att uppnå de tidigare nämnda målen för folkbiblioteken så har ALA skapat flera olika riktlinjer för biblioteken, bland annat Library Bill of Rights som jag kommer in på här nedan. Det finns även ett dokument som kallas *Freedom to Read statement* vilket är en samling med riktlinjer, likt Library Bill of Rights, men som särskilt berör den intellektuella friheten och rätten att läsa. I denna står det bland annat att bokförlag och bibliotek ska förmedla spridda åsikter, även impopulära sådana, och att de individer som jobbar där inte ska avgöra utifrån egna åsikter vad som är accepterbart att

⁷⁸ Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008) s.235

⁷⁹ ALA: *History* [2011-06-07]

⁸⁰ ALA: *Mission* [2011-06-07]

⁸¹ ALA: *Intellectual Freedom* [2011-06-07]

⁸² ALA: *Banned Books Week* [2011-06-07]

läsa. Dessutom står det att förlag och bibliotek ska motarbeta alla försök som görs av individer eller grupper att kontrollera vad andra personer vill läsa.⁸³

6.3.2 Library Bill of Rights

Library Bill of Rights skapades 1948 av The American Library Association (ALA) som en typ av substitut för USA:s icke-befintliga bibliotekslag. Den skapades för att fungera som ett skydd mot censur av litteratur som av vissa ansågs vara opatriotisk, vilket framförallt skedde under 1930-talet.⁸⁴ Dokumentet fungerar som gemensamma riktlinjer för landets bibliotek att sträva att efterfölja men de är inte regler. Library Bill of Rights innehåller sex stycken punkter, varav fyra av dessa på något sätt berör censur samt rätten till information. Library Bill of Rights handlar inte om individens rättigheter på biblioteket liksom Bill of Rights, utan skyddar snarare informationens rättigheter. Den tredje punkten är den som är tydligast emot censur då det står följande:

Libraries should challenge censorship in the fulfillment of their responsibility to provide information and enlightenment.⁸⁵

Även i punkt 2 står det om censur då material inte ska tas bort från biblioteket på grund av att vissa människors missnöje med det. Den andra punkten berör dessutom den intellektuella friheten då det även står att bibliotek ska erbjuda olika åsikter på nuvarande och historiska frågor. I den första punkten står det även att material inte ska exkluderas på grund av dess bakgrund eller författarens åsikter. I punkt 4 framgår det att bibliotek ska samarbeta med andra grupper och personer som på något sätt arbetar med att skydda yttrandefriheten och människors åtkomst till olika idéer.

6.3.3 UNESCO:s folkbiblioteksmanifest

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) är en organisation inom FN med fokus på kultur, utbildning och vetenskap. 193 länder är medlemmar i UNESCO och stöder deras arbete runtom i världen, bland annat projekt för att hjälpa Afrika. Sverige blev medlem redan 1950 medan USA blev det (för andra gången) 2003. Tillsammans med IFLA (International Federation of Library Association and Institutions) har UNESCO skapat ett biblioteksmanifest för folkbibliotek. I denna understryks vikten av bibliotek för demokrati, information och utbildning och att varje land borde ha speciella bibliotekslagar som skyddar bibliotekets funktion, vilket dock USA saknar. Vad gäller censur är UNESCO:s ståndpunkt tydlig:

⁸³ Brey, Carol. (2002) Libraries as places of democracy. *Texas Library journal*. s.32

⁸⁴ Boyer, Clayton (2009) s.6

⁸⁵ ALA: *Library Bill of Rights* [2011-06-07]

Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar.⁸⁶

Det står även att biblioteket ska ge medborgarna ”tillgång till alla typer av samhällsinformation”⁸⁷ Biblioteksmanifestet är, liksom ALA:s Library Bill of Rights, inte ett bestämt regelverk utan fungerar snarare som rekommendationer. Manifestet avslutas med att UNESCO uppmanar beslutsfattare och biblioteksvärlden att ”verka för att de principer som formulerats i manifestet omsätts i handling.”⁸⁸

6.3.4 Diskussion om den kognitiva omvärlden

Eftersom det saknas en nationell bibliotekslag som anger mål och regler som bibliotek måste följa, så har den amerikanska biblioteksvärlden själv behövt sätta vilka standarder som gäller för biblioteken. Varken UNESCO:s biblioteksmanifest eller Library Bill of Rights består av regler som biblioteken måste följa, men det tycks ändå som att många bibliotek i USA försöker eftersträva att följa dem som regler. Båda dessa dokument är till viss del lika den svenska bibliotekslagen där det bland annat står att bibliotek ska vara till för alla och främja läsning, information och utbildning. Det står dessutom i den svenska bibliotekslagen att ”Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka” vilket är detsamma som står i punkt 4 i Library Bill of Rights.⁸⁹ Att Library Bill of Rights och UNESCO:s biblioteksmanifest fungerar som inofficiella lagar är därför inte konstigt om man ser till dessa likheter med de svenska lagarna. Dock går att nämna att i Sveriges bibliotekslag så nämns inte censur eller begränsning av material vilket potentiellt skulle kunna vara farligt om böcker skulle bli hotade på svenska bibliotek som de blir nu på amerikanska.

Ann Curry skriver i sin avhandling att det bland biblioteken finns en vilja att främja en mer positiv bild av homosexuella för att kunna ”serve as a counterpoise to largely negative or superficial imaginery in the mass media, providing benefits not only to the gay/lesbian community but to society in general.”⁹⁰ Hon menar att det genom historien har funnits en väldigt negativ bild av homosexuella i medier och biblioteken vill därför sprida mer positiva åsikter om det för att ge en mer rättvis bild av homosexualitet och homosexuella. Detta tycks alltså vara en vidspridd idé inom biblioteksvärlden. Dock är de positiva skildringarna av homosexuella inte oproblematiska vilket till viss del märks i de anledningar som ges i de formella protesterna. Flera av de HBT-böcker jag tidigare nämnde som exempel blev ifrågasatta just för att de ansågs ge en alltför positiv bild av homosexualitet. Vissa intressegrupper hade inte som syfte att försöka få bort den litteraturen men ville istället att biblioteken skulle köpa in litteratur som skildrade homosexualitet som något negativt. I åtminstone ett fall har ett bibliotek gått med på det

⁸⁶ UNESCO:s folkbiblioteksmanifest [2011-06-07]

⁸⁷ Ibid

⁸⁸ UNESCO:s folkbiblioteksmanifest [2011-06-07]

⁸⁹ Sveriges bibliotekslag [2011-06-07]

⁹⁰ Curry, Ann (1997) *The limits of tolerance: censorship and intellectual freedom in public libraries.* s.70

men annars har det snarare verkat som att biblioteken försöker försvara det material de har istället för att köpa in nytt material med helt motsatta värderingar. Trots bibliotekens positiva attityd mot homo- och bisexualitet så menar Laurel A. Clyde och Marjorie Lobban i en artikel om deras bok *Out of the Closet and Into the Classroom* att bibliotek generellt erbjuder väldigt lite HBT-litteratur, framförallt med tanke på att det numera trycks i större mängder än tidigare.⁹¹

Även om det kan tyckas beundransvärt att biblioteken vill skildra homosexualitet som något positivt så är det till viss del emot de ideal som den kognitiva omvärlden har skapat för bibliotek att leva upp till. Både i Library Bill of Rights och i UNESCO:s biblioteksmanifest står det att bibliotek ska erbjuda litteratur som representerar olika åsikter som finns i samhället. En bibliotekaries personliga värderingar ska inte spela in i vilket material bibliotek erbjuder. Men enligt Curry så är bibliotek mer benägna att ha positiva skildringar av homosexualitet trots att det finns människor i samhället som är emot det. Burkes studie visade dessutom att en majoritet av den amerikanska befolkningen (67,7%) hade åsikten att homosexualitet är ”fel” så sent som 2006. Det är alltså inte någon minoritetsåsikt som bibliotek tycks vägra att representera.

Den intellektuella friheten, det vill säga rätten att skapa och sprida sina egna åsikter och att samla in information, är något som framförallt ALA verkligen understryker vikten av. Dessa rättigheter nämns i Library Bill of Rights och utöver det har ALA en egen subsektion för att just försvara den intellektuella friheten. Den intellektuella friheten så som den omnämns av dem, borde alltså garantera att bibliotek ska ge medborgare information som stöder vilka åsikter de än har. Genom att vägra köpa in material som uttrycker en annan åsikt, hur hemsk den än må vara, så förnekas vissa rätten till information som stöder deras tankesätt.

Ett bibliotek som mottar en formell protest mot en bok som de måste hantera hamnar under stort tryck från den kognitiva omvärlden. ALA och andra bibliotek och biblioteksorganisationer förväntar sig att alla bibliotek ska hantera protesterna på samma sätt, genom att vägra gå på med på att begränsa åtkomsten till materialet ifråga. Boyer nämnde i sin studie just detta som orsak varför han inte kunde avslöja bibliotekens uppgifter om hur många formella protester de har mottagit.⁹² Dock är inte problemet bara att biblioteket kan förlora sin legitimitet om de inte hanterar censurförsöken på ”rätt” sätt. Deras agerande kan ha seriösa konsekvenser för hela den amerikanska biblioteksvärlden. Paul McMasters menar att ”If library wavers, folds, or suffers defeat anywhere, the fallout reverberates across the nation.”⁹³ Det skulle kunna innebära att andra bibliotek i landet skulle få det ännu mer besvärligt med att kunna försvara sina böcker när andra bibliotek inte lyckas.

⁹¹ Clyde, Laurel A. & Lobban, Marjorie. (2001) A Door Half Open: Young People's Access to Fiction Related to Homosexuality. *School Libraries Worldwide*. s.24

⁹² Boyer, Clayton (2009) s.21

⁹³ Kranich, Nancy (red.) (2001) s.142

7 Ideologierna i omvärlden

I detta kapitel använder jag idé- och ideologianalys för att kortfattat summera omvärldens ideologier utifrån det material jag har funnit. Jag använder mig även här av teorin om den institutionella omvärlden då jag i tidigare avsnitt delat upp material efter denna modell. Det är också viktigt för mig att göra så för att jag ska kunna belysa ideologin från båda sidorna, nämntbart främst bibliotekens sida samt vissa intressegruppers sida. Detta har gjorts med hjälp av Tingstens definition av ideologi. Enligt honom består en ideologi, som tidigare nämnts, utav tre komponenter; värdepremiss, verklighetsomdöme och rekommendation. Genom att dela upp ideologierna i dessa komponenter visar jag den för omvärlden genomgående ideologin.

7.1 Den regulativa omvärlden

Värdepremisser: I de två lagtexterna som jag har sett närmare på är det individens rättigheter som lyfts fram. I både Bill of Rights och FN:s mänskliga rättigheter så presenteras yttrandefriheten som en av de viktigaste rättigheterna varje människa ska ha. I FN:s mänskliga rättigheter står det i samma punkt dessutom att människor utöver yttrandefriheten också ska ha rätten att kunna söka information och att bilda sina egna uppfattningar. Individerna ska alltså, utifrån dessa bestämmelser, ha en personlig rättighet att själv kunna avgöra vad denne tror på och ingen annan ska kunna avgöra vad individen ska tänka.

Verklighetsomdöme: Alla medborgare i USA ska ha sina personliga rättigheter skyddade av Bill of Rights. USA som medlem i FN ska också se till att deras medborgare har alla de mänskliga rättigheter som de skriver om. Det finns egentligen inte mycket att säga om deras verklighetsomdöme då dessa ska forma verkligheten, inte tvärtom. Det ska inte göras lagar som går emot Bill of Rights, men ändå finns det lagar i vissa stater som trots det begränsar yttrandefriheten.⁹⁴

Rekommendationer: I detta fall så kan det sägas att texterna själva är ”rekommendationerna”. The Bill of Rights ska gälla för alla medborgare i USA, och ingen stat har rätt att skapa egna bestämmelser som går emot de lagarna. FN:s lista över mänskliga rättigheter ska följas av alla de länder som är medlemmar, vilket USA är.

7.2 Den normativa omvärlden

Värdepremisser: Organisationerna som jag har sett närmre på som en del av den normativa omvärlden är alla intresseorganisationer som önskar få bort material, eller begränsa åtkomsten till material, på offentliga bibliotek. I samtliga tre fall tycks den främsta motivationen för att sätta press på biblioteken om kontroversiellt material vara att de önskar skydda barnen. Att vilja skydda sina barn är inte på något sätt fel men de anser att barn inte ska ha tillgång alls till eventuellt kontroversiellt material för att de är för unga för sådant trots att de ifrågasatta böckerna i många fall är skrivna för barn.

⁹⁴ Kranich, Nancy (red.) (2001) s.141

Oftast när föräldrar väljer att lämna in en formell protest mot en bok så handlar det framförallt om deras egna värderingar, att de tycker att barnen inte ska utsättas för sådant material vars tema inte överensstämmer med deras åsikter. Sammanfattningsvis går att säga att för denna normativa omvärld jag har presenterat, så är värdepremissen att visst material inte borde vara tillgängligt för barn på bibliotek.

Verklighetsomdöme: Homosexualitet i USA är fortfarande inte så vida accepterat som det är i Sverige, därför är böcker med HBT-teman i många fall utsatta för formella protester, eftersom de bakom protesterarna anser att homosexualitet är något negativt. Dessa intresseorganisationer uppfattar sig som representanter för samhället när de försöker få bort litteratur som handlar om homosexualitet.

Rekommendationer: Organisationerna jobbar för att få bort material och på CCV:s hemsida finns en lista över vad en person ska göra om han eller hon vill få bort en viss bok från sitt lokala bibliotek. Framförallt tycks det handla om att de försöker vara så högljudda med sina önskemål som möjligt, genom att kontakta sina politiker och att sprida sina åsikter till alla andra i samhället. De tycks inte vilja stanna vid något för att åstadkomma sina mål och de drar sig inte för att använda smutskastning mot dem som står emot dem, exempelvis ALA.

7.3 Den kognitiva omvärlden

Värdepremisser: ALA och IFLA med deras manifest har tydliga idéer om hur biblioteken ska bedriva sina verksamheter. Biblioteken ska finnas till för alla människor som en källa för information om allt, även om de teman som kan uppfattas som kontroversiella. Censur ska inte vara tillåtet på bibliotek, för det finns en läsare för varje bok så även om vissa kan se en bok som kontroversiell eller ”obsцен” så är den inte det för alla.

Verklighetsomdöme: Homosexuella människor är en minoritetsgrupp i samhället som kan ha speciella behov och intressen relaterat till sin läsning. Enligt Curry så anser bibliotek att homosexuella som grupp har lidit mycket på grund av de negativa stereotyperna som har funnits i samhället genom historien.⁹⁵

Rekommendationer: Curry menar att bibliotek vill ha mer litteratur som är positiv mot HBT-personer, eftersom det gynnar dem som minoritet men även hela samhället. Men i UNESCO:s biblioteksmanifest står det dock att bibliotek ska ha material som representerar alla åsikter, även sådana som uppfattas som felaktiga och till och med hatiska. Biblioteket ska inte avgöra vad som är rätt och fel att tycka.

⁹⁵ Curry, Ann (1997) *The limits of tolerance: censorship and intellectual freedom in public libraries.* s.70

8 Slutdiskussion

I det här sista kapitlet ämnar jag att se tillbaka och besvara de frågeställningar som jag formulerade i början av denna studie.

- *Varför censureras litteratur om homo-, bi- och transsexualitet i amerikanska bibliotek? Vilken typ av HBT-litteratur är oftast drabbad av formella protester och andra följder?*

Detta är en fråga i två delar men jag kommer att inleda med den andra delen för att först besvara vilken typ av litteratur som är hotad. Litteratur om homo-, bi- och transsexuella personer är inte den litteratur som ifrågasätts mest statistiskt sett men enligt Clyde och Lobban så finns det inte heller särskilt mycket litteratur om HBT-personer tillgängligt på bibliotek idag.⁹⁶ Boktryckare undviker ibland att trycka sådant material då de vet i förväg att de kommer att få höra många protester om det, och likaså köper ibland inte biblioteken in sådan litteratur för att undvika protester och bråk runt dem senare. Även om jag i studien skulle se på inte bara homosexualitet i ifrågasatta böcker så blev det trots det så. Bi- eller transsexualitet har inte nämnts på någon ALA-lista som jag sett, vilket nog kan bero på att det finns ännu färre böcker som berör det än homosexualitet. Bisexualitet, att vara med båda könen, skulle kunna tolkas som homosexualitet eller sexuell promiskuitet och blir därför klassat som sådant i protester istället för vad det egentligen är. Om man ser till fallet med Sarah Palin så verkar inte de som protesterar mot böckerna alltid intresserade av att läsa böckerna de är emot, så då kan inte förväntas att de förstår bokens egentliga innehåll.

Genom studiens gång har jag funnit att det sällan är någon statlig kontroll över biblioteken som gör att HBT-litteratur försvinner från biblioteket. I de flesta fall handlar det om enskilda individer och organisationer med vanliga medborgare som tycker att vissa böcker går emot deras värderingar eller till och med förolämpar deras tro. Det är allt som oftast föräldrar som tycker att visst material inte ska vara tillgängligt för deras barn, och i och med inte tillgängliga för någons barn. Men som flera biblioteksorganisationer och anställda har sagt så är det inte biblioteken som ska uppfostra och skydda barnen, det är föräldrarna. Det är inte biblioteket som ska förbjuda att barnen lånar ut vissa böcker, det är föräldrarna.

Den vanligaste anledningen till att formella protester lämnas in är att böckerna är för *sexually explicit*, det vill säga att de har för mycket, och för grafiskt, sexuellt innehåll. I vissa fall skulle böcker med homosexualitet kunna klassas som detsamma, men med de ifrågasatta böcker som jag presenterade tidigare är detta inte fallet. Samtliga fem böcker var barnböcker, bilderböcker till och med. Böcker som dessa kan vara positiva för att barn redan som väldigt små ska få lära sig tolerans mot människor som inte är ”traditionella.” De som är emot dessa böcker på biblioteken menar dock att barnen är för små för att få lära sig om vad homosexualitet är för något. Det är oftast föräldrar

⁹⁶ Clyde, Laurel A. & Lobban, Marjorie. (2001) s.24

som vill skydda sina barn från sådant som inte passar med de värderingar de lär sina barn som ifrågasätter böckerna vilket för mig till den första delen av frågan.

De tre organisationerna som jag såg på som ville få bort viss typ av litteratur från biblioteken var alla konservativa grupper som tror starkt på den traditionella kärnfamilj bestående av mamma, pappa och barn. En familj med ett homosexuellt par passar inte in i deras värdesystem. Samtliga grupper tycks också ha kristen bakgrund, och framförallt CCV menar att deras grupp arbetar för ”Judeo-Christian moral values.”⁹⁷ Att religion spelar roll gjordes tydligt i Burkes studie i vilken hon presenterade statistik utifrån tidigare gjorda enkäter. Hennes resultat visade att det framförallt var kristna, och då främst baptister, som var troliga att protestera mot material på bibliotek. Även Karolides, Bald och Sova menar att det ofta är böcker som anses vara ”anti-kristna” som vissa önskar att få bort från bibliotek, även om böckerna i många fall inte har något med religion att göra.⁹⁸ Dock ska man aldrig dra alla över en kam. Även om det i många fall är konservativa kristna som protesterar mot bibliotekens HBT-böcker så är det värt att minnas att Burkes statistik också visade att över lag så är de människor som tycker att det är rätt att bannlysa sådana böcker från bibliotek i minoritet.⁹⁹ De som är emot censur av HBT-böcker ökar också varje år vilket förhoppningsvis kommer leda till att fler är villiga att stötta bibliotekens val att inte gå med på krav om censur. Detta visades bland annat när ett bibliotek mottog flera kopior av en bok från olika personer i samhället när deras egen kopia blev kidnappad av en lokalbo som ville få bort den.¹⁰⁰

- *Vad finns det för tryck på bibliotek att ta bort eller behålla material med HBT-teman? Hur hanterar bibliotek detta tryck?*

Det finns tryck på biblioteket från flera olika håll att bannlysa eller behålla visst material, vilket jag hoppades kunna belysa genom att använda teorin om den institutionella omvärlden. Framförallt måste jag säga att detta tryck dock kommer från den normativa omvärlden, det vill säga från individer och organisationer med egna samhällsvärderingar, och inte från den regulativa som teorins modell tycktes visa.

ALA är i USA de som skapar gemensamma riktlinjer för landets bibliotek och det tycks som att biblioteken förlitar sig starkt på dem. The Library Bill of Rights fungerar indirekt som en nationell bibliotekslag. De organisationer som motsatte sig bibliotekens val av litteratur i samlingarna, var alla emot jobbet som ALA gör eftersom de anser att ALA pressar biblioteken till att följa deras regler, och i och med det står i deras väg att få ”familje-vänliga” bibliotek. Curry menar att biblioteken vill jobba att få fram en positiv bild av homosexuella eftersom det redan finns så många negativa åsikter som cirkulerar i samhället.¹⁰¹ Vissa som ifrågasätter böcker och biblioteken menar att de inte helt vill få bort sådan litteratur men anser att biblioteken borde ha mer litteratur som inte framställer homosexualitet som något normalt och positivt. En kvinna sammanställde

⁹⁷ CCV: *About Us* [2011-06-07]

⁹⁸ Karolides, Nicholas J., Bald, Margaret & Sova, Dawn B. (1999) s.170

⁹⁹ Burke, Susan K. (2008) s.252

¹⁰⁰ Foerstel, Herbert N. (2002) s.215

¹⁰¹ Curry, Ann (1997) s.70

listor med böcker om hur homosexualitet är abnormalt och hur homosexualitet kan botas och skickade dessa till bibliotek som förslag på inköp.¹⁰² UNESCO:s biblioteksmanifest framhåller att biblioteken ska erbjuda sådan litteratur som bibliotekarierna själva anser står för fel saker, till och med litteratur som är historiskt felaktig som exempelvis böcker om förintelseförnekande.

På vissa bibliotek sker vissa typer av ”själv censur”, där bibliotekarierna nästan omedvetet censurerar bibliotekens samlingar genom att själva inte köpa in material som de tror kommer bli ifrågasatt. Stuart Hannabuss och Mary Allard menar i sin artikel i tidsskriften *Library Review* att ”every decision to buy is an indicator of what a library is prepared to censor.”¹⁰³ I många fall tycks själv censuren vara orsakad av att bibliotekarierna inte orkar hantera den konflikt de tror kommer uppstå om de köper in en viss bok. Det är tidskrävande och troligen mentalt jobbigt att försöka resonera och kompromissa med de människor som är villiga att gå till domstol över en boks existens på biblioteket. Då det även sker budgetnedskärningar på bibliotek runtom i landet väljer de att hellre köpa in böcker som de sedan inte behöver spendera resurser på att försvara. Att välja bort vissa böcker kan dock även påverka resten av bokindustrin då en bok om barn, som hade ett avsnitt om ett manligt homosexuellt par i, blev så undvikt av bibliotek att det kunde ha påverkat om den trycktes i fler upplagor eller inte.¹⁰⁴

I de flesta fall som jag har läst om under studiens gång så har biblioteken oftast valt att inte ta bort en ifrågasatt bok ur samlingen. Ett par gånger har de kompromissat genom att flytta boken till en annan avdelning eller att köpa in böcker som står i motsats till de böcker där homosexualitet är normalt och inte något negativt. Enligt ALA, och flera andra branskmänniskor, så måste biblioteken bekämpa censurförsöken från utomstående, vilket har medfört att enskilda bibliotek hamnar under luppen när de ska bemöta de formella protesterna. Bibliotekarierna står under en enorm press även från den kognitiva omvärlden då deras aktioner kan dömas hårt om de inte lyckas förhindra censurförsöken. Boyer skrev till viss del om detta då han menade att uppgifterna om protesterna på biblioteken i North Carolina behövde vara konfidentiella.¹⁰⁵ Men inte bara för användarnas skull, utan för att biblioteken inte skulle dömas för sin hantering av situation om den inte var önskvärd enligt den kognitiva omvärlden.

9 Reflektioner efter studien

Ämnet jag valde till denna studie var ett jag alltid har ansett vara väldigt intressant. Det fanns gott om material om ämnet och mycket av det angav saker jag inte tidigare hade kunnat ana. Dock har jag stött på ett par problem under studiens gång. Först och främst, var materialet jag fann i de flesta fall fokuserat enbart på homosexuella teman. Bi- och transsexualitet i biblioteksböcker var något jag också önskade undersöka men det fanns inte så mycket information runt detta. Ett skäl till detta kan vara att även böcker med

¹⁰² Foerstel, Herbert. (1994)

¹⁰³ Hannabuss, Stuart & Allard, Mary. (2001) Issues of censorship. *Library Review*. s. 87

¹⁰⁴ Warnock, Jonelle R. (2004) The Effects of Censorship. *PNLA Quarterly*. s.23

¹⁰⁵ Boyer, Clayton (2009) s.21

homosexuella teman inte har funnits länge på de allmänna folkbiblioteken finns det trots allt betydligt fler böcker skrivna om homosexualitet än vad det gör om bi- och transsexualitet. Då böcker om bi- och transsexualitet på grund av detta inte har fått stor plats på biblioteken så har heller inga konflikter om dessa kunnat uppstå. Möjligen skulle jag ha valt att fokusera mer på bi- och transsexualitet för att kunna ge dem mer plats i studien eller alternativt skulle jag ha uteslutit dessa teman helt. Jag valde dock att inkludera dem eftersom många av situationerna som berör homosexualitet i böcker skulle vara tillämpligt på alla HBT-böcker då det som tycks väcka känslor är att böckerna skildrar en sexualitet som skiljer från normen.

Trots att jag mest bara fann information om homosexualitet så var materialet ändå enormt. Framförallt då jag även använde mig av nyhetsartiklar för att få veta mer om konflikter som uppstått lokalt, så fanns det oändligt med material. Bannlysning av böcker är ett brett ämne som kan undersökas med en mängd olika inriktningar, exempelvis att se närmare på bara intellektuell frihet eller bara på processen med formella protester. Det hade varit väldigt intressant om det hade varit möjligt att intervjua bibliotekarier på amerikanska folkbibliotek, bland annat för att se om de verkligen ser på Library Bill of Rights som normen som texterna jag har läst menar. Framförallt skulle det vara väldigt intressant med en studie om liknande situationer i Sverige om sådana finns. Tidigare hade jag velat dra större kopplingar mellan min studie och situationen i Sverige men inom den tillåtna tidsramen så var detta för stort för att ta på sig. Med tanke på hur lite forskning det faktiskt tycks finnas i Sverige om censur idag så verkar det vara ett ämne med stort utrymme för framtida studier.

8 Källförteckning

Andersson, Miranda. (2007) *Ung och gay. Informationsbehovet som ung och homo- eller bisexuell i komma-ut-processen*. Borås: Högskolan i Borås. (Magisteruppsats, institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap, 2007:130).

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2009) *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Boyer, Clayton (2009) *Censors and Librarians: Changing Perspectives and Approaching a Dialogue on Public Library Challenges in North Carolina*. Chapel Hill: University of North Carolina at Chapel Hill. (Master's paper)

Curry, Ann (1997) *The limits of tolerance: censorship and intellectual freedom in public libraries*. Lanham: Scarecrow Press

Fahlcrantz, Mikael. (2003) *Demokrati eller Ytrandefrihet, måste vi ibland välja?* Umeå: Umeå Universitet (Magisteruppsats)

Foerstel, Herbert N. (2002) *Banned in the U.S.A.: a reference guide to book censorship in school and public libraries*. Westport: Greenwood Press.

Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2008) *Hur moderna organisationer fungerar*. Lund: Studentlitteratur.

Karolides, Nicholas J., Bald, Margaret & Sova, Dawn B. (1999) *100 banned books: censorship histories of world literature*. Dfs

Kretchmer, Susan B., *The First Amendment, Libraries, and Democracy*. Finns i Kranich, Nancy (red.) (2001) *Libraries & Democracy: The Cornerstones of Liberty*. Chicago: American Library Association.

McMasters, Paul K. *Where The First Amendment Lives*. Finns i Kranich, Nancy (red.) (2001) *Libraries & Democracy: The Cornerstones of Liberty*. Chicago: American Library Association.

Pitman, Randy. *The Sex, Democracy, and Videotape*. Finns i Kranich, Nancy (red.) (2001) *Libraries & Democracy: The Cornerstones of Liberty*. Chicago: American Library Association.

Söderqvist, Magdalena. (2002) *Intellektuell frihet på bibliotek. En undersökning av svenska biblioteks inställning till och kunskap om intellektuell frihet i teori och praktik*. Uppsala: Uppsala Universitet. (Magisteruppsats, institutionen för ABM, estetik och kulturstudier.)

von Vegesack, Thomas (2001) *Iakttagelser vid gränsen*. Stockholm: Natur och Kultur

Tidskrifter

Brawner, Lee B. (1997) Protecting First Amendment Rights in Public Libraries. *Public Library Quarterly*. Vol.16(4), s.3-7.

Brey, Carol. (2002) Libraries as places of democracy. *Texas Library journal*. Vol.78, nr.1, s.30-33.

Burke, Susan K. (2008) Removal of Gay-Themed Materials from Public Libraries: Public Opinion Trends 1973-2006. *Public Library Quarterly*. Vol. 27(3), s. 247-264

Byrne, Alex. (2000) Promoting Intellectual Freedom Globally through Libraries: the Role of IFLA. *Libra*. Vol.50, s.57-65.

Christensen, Peter G. (1999) Justifying the Freedom to Read: From Democratic Right to Human Right. *Public Library Quarterly*. Vol.17(2), s.15-32.

Clyde, Laurel A. & Lobban, Marjorie. (2001) A Door Half Open: Young People's Access to Fiction Related to Homosexuality. *School Libraries Worldwide*. Vol.7, nr.2, s.17-30.

Foerstel, Herbert. (1994) Conflict and compromise over homosexual literature. *Emergency Librarian*. Vol.22, issue 2, s.28-30

Hannabuss, Stuart & Allard, Mary. (2001) Issues of censorship. *Library Review*. Vol.50, nr.2, s.81-89.

Warnock, Jonelle R. (2004) The Effects of Censorship. *PNLA Quarterly*. Vol.68:4, s.23-26

Elektroniska källor

ALA: *Banned Books Week*:

<http://www.ala.org/ala/issuesadvocacy/banned/bannedbooksweek/index.cfm> [2011-06-07]

ALA: *Challenges*:

<http://www.ala.org/ala/issuesadvocacy/banned/frequentlychallenged/challengesbytype/index.cfm> [2011-06-07]

ALA: *Freedom to Read Statement*:

<http://www.ala.org/ala/aboutala/offices/oif/statementspols/ftstatement/freedomreadstatement.cfm> [2011-06-07]

ALA: *Frequently Challenged Books, 21st century*:

<http://www.ala.org/ala/issuesadvocacy/banned/frequentlychallenged/21stcenturychallenged/index.cfm> [2011-06-07]

ALA: *History*: <http://www.ala.org/ala/aboutala/missionhistory/history/index.cfm> [2011-06-07]

ALA: *Intellectual Freedom*:

<http://www.ala.org/ala/issuesadvocacy/intfreedom/index.cfm> [2011-06-07]

ALA: *Library Bill of Rights*:

<http://www.ala.org/ala/issuesadvocacy/intfreedom/librarybill/lbor.pdf> [2011-06-07]

ALA: *Mission*:

<http://www.ala.org/ala/aboutala/missionhistory/mission/index.cfm> [2011-06-07]

Bill of Rights:

http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights_transcript.html [2011-06-07]

CCV: *About Us*: <http://www.ccv.org/about-us/> [2011-06-07]

CCV: *Family Friendly Libraries*: <http://www.ccv.org/issues/harmful-to-children/family-friendly-libraries/> [2011-06-07]

Entertainment Weekly recension: <http://www.ew.com/ew/article/0,,273572,00.html> [2011-06-07]

FN:s mänskliga rättigheter:

http://www.humanrights.gov.se/extra/pod/?module_instance=8 [2011-06-07]

Information om böckernas handling: <http://www.amazon.com> [2011-06-07]

Jamie Larues biblioteksblogg: <http://jaslarue.blogspot.com/> [2011-06-07]

Jamie Larues biblioteksblogg, om *Tango* från 18 jun. 2009:

<http://jaslarue.blogspot.com/search?q=tango+makes+three> [2011-06-07]

Jamie Larues biblioteksblogg, om *Uncle Bobby* från 14 jul. 2008:

<http://jaslarue.blogspot.com/2008/07/uncle-bobbys-wedding.html> [2011-06-07]

Nationalencyklopedin: *censurera*: <http://www.ne.se/sve/censurera> [2011-06-07]

Lesléa Newmans hemsida: <http://www.lesleakids.com/heather.html> [2011-06-07]

Om Bill of Rights: http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights.html [2011-06-07]

Om Daddy's Roommate: <http://world.edu/content/banned-book-awareness-daddys-roommate-michael-willhoite/> [2011-06-07]

Plan2Succeed: <http://www.plan2succeed.org/> [2011-06-07]

SafeLibraries: *Doublestandard*:

<http://www.safelibraries.org/ala-oif-doublestandard.htm> [2011-06-07]

SafeLibraries: *LMIRL*: <http://www.safelibraries.org/lmirl.htm> [2011-06-07]

SafeLibraries: *Pornpushers*: <http://www.safelibraries.org/pushers.htm> [2011-06-07]

Sveriges bibliotekslag: <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19961596.htm> [2011-06-07]

UNESCO:s folkbiblioteksmanifest: <http://archive.ifla.org/VII/s8/unesco/swed.pdf> [2011-06-07]

Nyhetsartiklar:

American Libraries Online, från 2 sep. 2005:

<http://www.ala.org/ala/online/currentnews/newsarchive/2005abc/september2005abc/oklagay.cfm> [2011-06-07]

American Libraries Online, från 13 maj 2005:

<http://www.ala.org/ala/online/currentnews/newsarchive/2005abc/may2005ab/oklagay.cfm> [2011-06-07]

Bay Windows, från 23 jul. 2008:

<http://www.baywindows.com/index.php?ch=news&sc=glbt&sc2=news&sc3=&id=77866> [2011-06-07]

BBC News, från 6 jan. 2011: <http://www.bbc.co.uk/news/world-us-canada-12126700> [2011-06-07]

Metro Weekly, från 15 sep. 2008:

http://www.metroweekly.com/news/last_word/2008/09/sarah-palin-library-scandal-dadd.html [2011-06-07]

New York Daily News, från 21 maj 2011: http://articles.nydailynews.com/2011-05-21/news/29588548_1_gay-bill-gay-rights-activists-homosexuality [2011-06-07]

Pink News, från 22 maj 2011: <http://www.pinknews.co.uk/2011/05/21/tennessee-senate-approves-dont-say-gay-bill/> [2011-06-07]